

Linjiila Iisaa Ngedu Luuka

Ko sabinbini so dewtere ndee winndaa

¹ Yimbe heewbe kornii jantaade kulle gadude hakkunde men, ² hono no seediibe gila puddoode, laatiibe kaadime'en konngol ngol bee, kaalaniri en nii. ³ Tawfilus teddufo, mi widike kulle dee fuu gila arannde, mi tawii ana haani mi winndane dum no wadiri nii, ⁴ yalla ada heba tayoral jannde nde njannine-daa ndee yo goonga.

No Jibiriilu sapporii pinaade Yaayaa

⁵ E ley jamaanu Hirudus, kaananke Yahu-udiya, jottinoowo sadaka biyeteedo Jakariyaa ana woodunoo. Omo jeyaa e waalde Abiya, 6ii Haaru-una oo. Jom suudu Jakariyaa duu yo iwdi Haaru-una, innde mum yo Elisabet. ⁶ Be didon fuu be fooccitiiibe yeeso Laamfo, ebe njokki jamirooje Joomiraado e sariyaaji mum fuu, jinjoore fuu walaa e ma66e. ⁷ Kaa be kebaalino biddo, sabi Elisabet laatinoke dimaro, kasen duu be didon fuu be naywii.

⁸ Nannde wootere, Jakariyaa ana golla golle mum yottingol sadaka yeeso Laamfo, sabi jannde mum yo waalde makko jeyti. ⁹ Nde wonnoo yottinoobe sadaka ana mboownoo wafude urwa, nii urwa nanngi mo faa o naata Suudu Dewal Mawndu nduu, o ura ton uurdi. ¹⁰ Jamaa oo fuu darii sella ana duwoo wakkati mo uurdi ndii uretee oo. ¹¹ Oon wakkati, malaa'ika Joomiraado

6annгани mo, darii jaamo urirde ndee. ¹² Nde Jakariyaa yiinoo malaa'ika oo ndee, tayi, darii ana sijna. ¹³ Malaa'ika oo wii mo:

—Jakariyaa pati hul, sabi duwaawu maa jaabaama. Jom suudu maa Elisabet rimante biddo gorko, inndiraa dum Yaayaa. ¹⁴ Oon biddo waddante seyo manngo, heewbe ceyorto pinaade makko, ¹⁵ sabi o laatoto tedduo e Joomiraado. O yarataa doro, o yarataa huunde fuu ko sigirta. O heewan Ruuhu Ceniido gila e ley reedu inniiko, ¹⁶ o wartiran biibe Israa'ilankooobe heewbe e Laamdo Joomiraado mum'en. ¹⁷ O ardoto Joomiraado oo warde, o wonda e ruuhu e baawde de annabi Iliyaasa hebunoo, faa o wartira berde baabiraaobe faade e biibe mum'en, faa o wartira murtuube duu e hakkille foocitiiibe, kaŋum e moyyinande Joomiraado oo lejol lanndiniingol.

¹⁸ Jakariyaa lamndii malaa'ika oo, wii:

—Hono hen anndiran-mi dum goonga? Sabi miin mi naywii, jom suudu am oo duu wadii duubi.

¹⁹ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Miin woni Jibiriilu darotoodo yeeso Laamdo, mi nelaado e maa faa mi haalane oo kabaaru lobbo. ²⁰ Ndennoo jooni a muumdan. A haalataa so wanaa wakkati mo dum tabiti, sabi a goondinaali haala am. Haala am kaa tabitoyan so wakkati majjum warii.

²¹ E ley dum fuu tawi yimbe bee ana ndoomi Jakariyaa, ana kaaynaa ko booyni dum ley Suudu Dewal Mawndu too. ²² Nde o yalti ndee, o ronki haaldude e maabe. Be paami won ko jergii e makko e ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O darii omo haalda e maabe muumankoore, o heddi e

muumaaku. ²³ Nde o tilinoo e golle makko ndee, o hooti suudu makko.

²⁴ Caggal deen balde, Elisabet jom suudu makko oo reedi, dammbii hakke lebbi joy, ana wiya:

²⁵ —Dum woni ko Joomiraado wadani kam nde wattani kam hakkille, ittani kam dukkuru hakkunde yimbe.

No Jibiriilu sapporii pinaade Iisaa

²⁶ E ley lewru Elisabet jeegoɔburdu nduu, Laamdo neli malaa'ika Jibiriilu e ngeenndi mbiyeteendi Nasaraatu ley leydi Galili, ²⁷ faade e surba mo taanii Daawuuda biyeteedo Yuusufu sabbi. Surba oo ana wiyee Mariyama. ²⁸ Malaa'ika oo naati do Mariyama woni doo, wii dum:

—Aan e jam, kebudo moyyere Laamdo. Joomiraado ana wondi e maa.

²⁹ Haala kaa jiiɓi hakkille Mariyama, darii ana miila ko ngoo jowtaango waawi laataade. ³⁰ Nii malaa'ika oo wii mo:

—Mariyama pati hul! Sabi a heɓii moyyere iwnde e Laamdo, ³¹ a reedan, ndimaa bidɗo gorko, inndiraa dum Iisaa. ³² Oon bidɗo laatoto tedduɗo, o noddirte Bii Laamdo Toowdo. Laamdo Joomiraado hokkan mo laamu maamiiko Daawuuda. ³³ O laamoto iwdi Yaakuuba, laamu makko timmataa abada.

³⁴ Mariyama wii malaa'ika oo:

—Hono dum laatortoo, mi anndaa gorko?

³⁵ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Ruuhu Ceniido jippoto e maa, baawde Laamdo Toowdo oo kuurete no dowdi nii. Saabe dum, bidɗo mo ndimataa oo noddirte Ceniido, noddirte Bii Laamdo. ³⁶ Haya yeew, sakiike maa

Elisabet duu 6amii reedu, taweede mo naywii fuu, mo rima biddo gorko. Ana wiyetenoo mo dimaro, kaa jooni omo woni e lewru makko jeegoburdu, ³⁷ sabi walaa fuu ko Laamdo waawaa.

³⁸ E oon wakkati, Mariyama wii:

—Miin, mi kordo Joomiraado. Yo laatanoram no mbiiru-daa nii.

Caggal dum, malaa'ika oo witti, seli e makko.

No Mariyama yaari to Elisabet

³⁹ E ley deen jalaade, Mariyama immii law yehi ngeenndi Yahuudiya ngootiri ngonndi dow baamle kaaye. ⁴⁰ O naati galle Jakariyaa, o jowti Elisabet. ⁴¹ Nde Elisabet nannoo jowtaango makko ndee, biddo gondo e reedu mum oo dillinii, Elisabet hebbinaa Ruuhu Ceniido, ⁴² ilinii, wii:

—A barkinaado hakkunde rewbe, biddo mo caaw-daa oo duu yo barkinaado. ⁴³ Miin, ko ngonmi faa inna Joomam naata galle am? ⁴⁴ Nde jowtaango maa tobbinoo e nowru am ndee, biddo gondo e reedu am oo dillinike saabe kuyam. ⁴⁵ A welii hoore, aan goondindo ko Joomiraado fodaan maa koo laatoto.

Yimre Mariyama

⁴⁶ Mariyama wii:

—Yonki am ana yetta Joomiraado,

⁴⁷ 6ernde am ana heewi seyo Laamdo

Kisinoowo kam,

⁴⁸ sabi o yurmike kam,

miin, kordo makko lo'udo oo.

Gila jooni jamaanuujii fuu noddiran kam beldo hoore.

⁴⁹ Sabi Jom Baawde oo wadonii kam kulle mawde!

Innde makko yo seniinde.

⁵⁰ Yurmeende makko herataa e hulbe mo abada.

⁵¹ O gollirii golleeji mawdi junngo makko semm-
binngo,

o saakii mawninkinii6e.

⁵² O 6oortii kaanankoo6e iwde e laamu mum'en,
o toownii leydu6e.

⁵³ O haarnirii yolbu6e kulle lobbe,
o wirfintinii taajiri'en juude 6ole.

⁵⁴⁻⁵⁵ O faabike Israa'ilankoo6e, jiyaabe makko,
o yeggitaali yurmaade Ibarahiima e iwdi mum faa
abada,

hono no o fodanirnoo njaatiraa6e men nii.

⁵⁶ Mariyama fa66idi e Elisabet ko waarata e
lebbi tati, caggal mum, hooti suudu mum.

Haala pinaade Yaayaa

⁵⁷ Wakkati 6eynugol Elisabet yottii, o 6eyni o
he6i 6id6o gorko. ⁵⁸ Taakallemme'en makko e saki-
raabe makko nani hinnee mawdo mo Joomiraado
wadani mo oo, ceyodii e makko.

⁵⁹ Nde cukalel ngel hi66innoo yontere ndee,
6e ngari taadude ngel.* Be njidiino inndirde
ngel baaba maggel Jakariyaa, ⁶⁰ kaa inna maggel
jabaali, wii ngel inndiree Yaayaa. ⁶¹ Be mbii dum:

—Sii maa fuu walaa inndiraado ndee innde.

⁶² Be lamndorii baaba maggel muumankoore,
homo yidi 6iyum oo inndiree. ⁶³ Jakariyaa lam-
ndii alluwal, winndi e maggal: «Innde maggel yo
Yaayaa.» Be fuu 6e kaaynaa. ⁶⁴ Oon wakkati
fuu, hunduko Jakariyaa yoppitaa, demngal mum

* **1:59** Neesu Yahuudiyankoo6e, so suka gorko rimaama, jannde
inndaa fuu, nden taadetee duu.

humtaa, watti haalde e yettude Laamdo. ⁶⁵ Kulol nanngi hoduŋe e seraaji dŋi 6ee fuu. Kasen duu dŋm saakii e ley haayre Yahuudiya fuu. ⁶⁶ Nan6e dŋm 6ee fuu ndesi dŋm e hakkillaaji mum'en, ana mbiya: «Kodŋm ngel cukalel foti laataade?» Sabi 6e njii baawde Joomiraado ana e maggel.

Yimre Jakariyaa

⁶⁷ Jakariyaa, baaba cukalel ngel, heewi Ruuhu Ceniido, sappii, wii:

⁶⁸ —Jettooje ngoodanii Joomiraado, Laamdo Israa'iila,
sabi faabike yim6e mum, soottitike dŋm'en.

⁶⁹ O waddanii en kisinoowo tedduo
iwdo e suudu Daawuuda, kaadime makko oo

⁷⁰ hono no o haalirnoo e kundude annabaabe
makko seniibe gila arande nii.

⁷¹ O fodii o danndan en e konnee'en men,
o ittan en e juude way6e men.

⁷² O 6annginanan en yurmeende nde o
6annginani maamiraabe men ndee,
sabi o miccitike aadi makko ceniindi ndii,

⁷³ dŋm yo hunoore nde o hunanii maama men
Ibarahiima.

Hunoore ndee woni o hokkan en ⁷⁴⁻⁷⁵ rewirde mo
rafi kulol ley nguurndam men fuu
e ley senaare e fooccitaare yeeso makko,
tawi en ittaabe e juude konnee'en men.

⁷⁶ Aan duu 6inngel am, a noddirte annabaajo
Laamdo Toowdo,
sabi a ardoto Joomiraado oo warde faa
moyyinanaa mo laawol,

⁷⁷ faa anndinaa yim6e makko o hisiniran dŋm'en
yaafaamuya luutti.

- 78 Sabi Laamdo men yo keewdo yurmeende,
faa o faaboroo en nanndudo e fooyre iwrunde
dow,
79 yalla ana fooynana wonbe e nimre, fooynana
wonbe e kulol maayde,
watta koyde men e laawol jam.
80 Suka oo ana mawna, hakkille mum ana
beydoo. O joodii ley ladde jeereende faa wakkati
mo o bannnganaa Israa'iila.

2

Haala pinaade Iisaa Almasiihu

- 1 E ley deen balde, Ogusta kaananke mawdo
oo, yamiri limgal wadee e ley laamu Roma fuu.
2 Kanngal woni limgal aranal, forri e laamu
Kiriniyas ley leydi Siriya. 3 Yimbe fuu njehi
winndoyaade, gooto fuu e ngeenndi mum'en.
4 Yuusufu duu immii Nasaraatu ley leydi Galili,
faa yaha ngeenndi Daawuuda mbiyeteendi Bayti-
laama ley leydi Yahuudiya, sabi e lejol Daawuuda
jaati mo iwata. 5 O yehi ton winndoyaade, kanko e
Mariyama cabbaado makko, cowiido. 6 E ley gonol
ma66e ton, wakkati beynugol Mariyama yottii, 7 o
dikkii hammadi makko, o saawi dum e licce, o
lelni dum ley akalaawal, sabi be keyaali e jippunde
ndee.
8 Duroobe ana mbaalannoo haybude sewre
mum'en baali e seraaji dii. 9 Malaa'ika Joomiraado
bannngani be, teddeengal Joomiraado filii be hono
no fooyre nii. Kulol manngol nanngi be. 10 Nii
malaa'ika oo wii be:
—Pati kulee! Sabi mi gardo haalande on
Kabaaru Lobbo gaddanoowo lejol ngol fuu seyo

manngo. ¹¹ Hannde on ndimanaama kisinoowo ley ngeenndi Daawuuda ndii, kanko woni Almasi-ihu, kanko woni Joomiraado oo. ¹² Finnde majjum annii: on tawan cukalel keccel ana saawaa e licce, ana lelnaa ley akalaawal.

¹³ Don e don, higgere malaa'ika'en iwi dow kammu, tawti malaa'ika arano oo, naati e yettude Laamdo, ana mbiya:

¹⁴ —Teddeengal woodanii Laamdo Toowdo! Jam woodanii yimbe dow leydi, yimbe horsuɓe e makko ɓee.

¹⁵ Nde malaa'ika'en ɓee ceerti e maɓɓe ndee, njabbiti kammu. Durooɓe ɓee ndarii ana mbiyondira:

—Njehen Baytilaama, yeewen ko wadi, ko Joomiraado anndini en koo.

¹⁶ Be keñii, ɓe njehi, ɓe tawi ton Mariyama e Yuusufu e cukalel keccel ngel engel lelnaa ley akalaawal. ¹⁷ Nde ɓe njiinoo ngel ndee, ɓe kaalti ko malaa'ika oo haalnoo e maggel koo. ¹⁸ Nanɓe haala durooɓe ɓee fuu, kaayde nanngi dum'en.

¹⁹ Kaa Mariyama ana resi dum fuu e hakkille mum, o heddi omo miiloo dum. ²⁰ Caggal dum, durooɓe ɓee mbirfitii ana teddina Laamdo ana njetta dum, saabe ko ɓe nani e ko ɓe njii. Sabi dum fuu dum laatorike no malaa'ika oo haalanirnoo ɓe nii.

No Iisaa taadiraa e no battiniraa Joomiraado

²¹ Nde jalooma jettaɓo pinaade cukalel ngel yottinoo ndee, ngel taadaa,* ngel inndiraa Iisaa.

* **2:21** Neesu Yahuudiyankooɓe, so suka gorko rimaama, jannde inndaa fuu, nden taadetee duu.

Dum woni innde nde malaa'ika oo haalannoo Mariyama gila reedaali ndee.

²² Nde laabugol Mariyama yottinoo, hono no Sariya Muusaa yamiri nii, 6e na6i cukalel ngel Urusaliima faa 6e 6attina ngel Joomiraado. ²³ Sabi nii winndiraa e Sariya Joomiraado:

«Biddo gorko hammadiijo fuu, Joomiraado woodani.»†

²⁴ Be ngadi duu sadaka kirsamaajo hono no Joomiraado yamiri nii: 6i66e buugaaji didi naa 6i66e pooli maraadi didi.

²⁵ Gorko gooto ana wonnoo Urusaliima, ana wiye Simeyon. Ruuhu Ceniido ana e makko, o gorko poocciido kuldo Laamdo, omo hedinoo wakkati mo gondi Israa'iila coccete. ²⁶ Ruuhu Ceniido oo anndinnoo mo e koydol, o maayataa o yiyaali Almasiihu Joomiraado oo. ²⁷ Jooni Ruuhu naanni mo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wakkati mo saaraabe 6ee ngaddi cukalel ngel faa ngadana dum ko Sariya oo yamiri koo. ²⁸ Simeyon nanngi ngel, tammibii ngel e juude mum, darii ana yetta Laamdo, ana wiya:

²⁹ —Joomiraado, fodoore maa ndee tabitii, 6amtu maccudo maa e jam.

³⁰ Sabi mi yiirii gite am kisindam

³¹ dam lanndinani-daa yim6e fuu.

³² Kisindam dam yo fooyre yaaynanoore leji aduna oo fuu, dam fooyre teddinoore lejol maa Israa'iila duu.

† **2:23** Pergu 13.2,12,15; Limooje 18.15-16

³³ Ko haalaa e maggel koo, haaynii inna maggel e baaba maggel. ³⁴ Simeyon duwanii 6e, wii Mariyama, inna maggel:

—Ngel cukalel wardii libude yogaa6e e imminde yogaa6e ley Israa'iila. Ngel finnde nde yim6e calotoo. ³⁵ Nii miilooji gondi e yim6e 6anngirta. Aan e hoore maa, metti suufan 6ernde maa no kaafaawi nii.

³⁶ Annabaajo debbo biyeteedo Anna ana don kajum duu. O 6ii Fanu'iila, jeyaado e suudu Asiira. O naywii sanne. O suddaama e surbaaku makko, o waaldii e jom suudu makko duubi jeddi, ³⁷ oon maayi, o heddi o walaa gorko. Jooni duubi makko ana mbaara e capande jetti e nay, o yaltataa Suudu Dewal Mawndu nduu fey, omo rewra Joomiraado koorka e duwaawu, jemma e jalooma fuu. ³⁸ E oon wakkati, o wari kanko duu, o darii omo yetta Laamdo, omo haalana doomtufe coottitaari Urusaliima 6ee fuu kabaaru cukalel ngel.

³⁹ Nde Yuusufu e Mariyama ngadunoo huunde fuu ko Sariya Joomiraado yamiri koo ndee, 6e mbirfitii ngeenndi ma66e Nasaraatu ley leydi Galili.

⁴⁰ Cukalel ngel ana mawna, ana 6eydoro semmbe e hakkille. Korsa Laamdo ana e maggel.

No Iisaa haaldiri e jannginoobe ley Suudu Dewal Mawndu

⁴¹ Hitaande fuu, saaraa6e Iisaa 6abban Urusaliima so iidi Paska warii. ⁴² Nde o he6i duubi sappo e didi ndee, 6e 6abbi Urusaliima no 6e mboowrunoo nii, 6e na6ori mo. ⁴³ Iidi oo tilii, 6e mbirfitii 6e kooti, jaka Iisaa heddi ke Urusaliima, tawi 6e anndaa, ⁴⁴ 6e cikkuno omo wondi e yaadu6e

ma66e. Be njehi jalooma ki66o. Caggal mum, 6e pu66di tewtude mo hakkunde sakiraa6e ma66e e yi66e ma66e. ⁴⁵ Kaa nde wonnoo 6e njiitaali mo ndee, 6e mbirfitii Urusaliima tewtoyde mo. ⁴⁶ Balde tati caggal mum, 6e tawi mo ley Suudu Dewal Mawndu, omo joodii hakkunde jannginoobe, omo hettindii dum'en, omo lamnditoo dum'en. ⁴⁷ Hettindii6e mo 6ee fuu kaaynaa hakkille makko e jaabuuji makko. ⁴⁸ Nde saaraa6e makko njiiti mo ndee, kaayde nanngi dum'en. Inna makko wii mo:
—Binngel am, ko saabii so ngadu-daa min nii? Miin e baaba maa fuu, min cunlii e tewtude ma.

⁴⁹ O jaabii, o wii:

—Kodum wadi so odon tewta kam? Tama on anndaa ana tilsi mi wona e suudu Baabiraado am?

⁵⁰ Kaa 6e paamaali haala ka o haalani 6e kaa. ⁵¹ Caggal dum, o regodii e ma66e, 6e kooti Nasaraatu, o downtanii 6e. Inna makko ana resunoo kulle dee fuu e hakkille mum.

⁵² Iisaa ana mawna, hakkille mum ana beydoo. Laamdo e yim6e fuu korsini mo.

3

No Yaayaa waajorii

¹⁻² Laamdo loowi Yaayaa gii Jakariyaa oo kongol mum ley ladde jeereende. Dum hawrii e hitaande sappo e joyo6erde laamu Tibeer kaananke Roma mawdo oo, nde Pontiyu Pilaatu wonnoo goforneer Yahuudiya, Hirudus duu ana laamii Galili, mawnum Filipa ana laamii leydi Ituriya e Tarankoniti, Lisaniya duu ana laamii leydi Abileen, hawri e nde Annas e Kayafas ngonnoo

hooreeḅe yottinooḅe sadaka. ³ Yaayaa yiilii e ser-
aaji maayo Urdun fuu ana ooynoo yimḅe tuuba,
lootee lootogal batisima yalla luutti mum'en ana
njaafee. ⁴ Nii haala mum winndiraa e dewtere
annabi Esaaya:

«Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende ana wiya:
Moyyinee laawol Joomiraado ngol,
ndartinee dati makko!

⁵ Naddiire fuu diddete,
waamnde haayre e toowondireere fuu
leydinee,

laawi oopiidi fuu ndartinee,
laawi bondi fuu moyyintinee!

⁶ Neddo fuu yiyan kisindam iwroojam to
Laamdo.»*

⁷ Yimḅe heewḅe ana ngarannoo to Yaayaa faa
lootee lootogal batisima. Kaa omo wiya ḅe:

—Biḅḅe bolle! Homo jeertini on ndogon
jukkungo waroowo? ⁸ Ngollee golleeji kawrooji
e tuubal. Pati miilee e ḅerde mon: «Minen,
min taaniraaḅe Ibarahiima.» Sabi mido wiya
on: Laamdo ana waawi waylitinde dee kaaye
laato ḅiḅḅe Ibarahiima. ⁹ Jooni jammere ndee
huncaama faa soppa dadi ledde. Ndennoo, lekki
fuu ki rimataa ḅidde lobbe, soppete, wedee e yiite.

¹⁰ Yimḅe ḅee lamndii mo, mbii:

—Kodum min kaani wadude?

¹¹ O jaabii ḅe, o wii:

—Neddo fuu jogiido saayaaji didi, yo hokku
ngoota kaa mo walaa, neddo fuu jogiido nguure,
yo wadu hono non.

* **3:6** Esaaya 40.3-5

¹² Duwaape'en ngari kaɲum'en duu faa lootee lootogal batisima, mbii mo:

—Moobbo, kodum min kaani wadude?

¹³ O jaabii be, o wii:

—Pati njobinee yimbe ko yawti sariya.

¹⁴ Sordaasi'en lamndii mo kaɲum'en duu, mbii:

—Minen nee, kodum min kaani wadude?

O wii be:

—Pati ngarɲee fay gooto, pati kappee fay gooto fenaande, keɲɲitoree njobdi mon.

¹⁵ Tawi yimbe fuu ana ndenngii Almasiihu, gooto e maɓbe fuu ana miila e bernde mum yalla wanaa Yaayaa woni Almasiihu ya? ¹⁶ Yaayaa jaabii be fuu, wii:

—Miin, ndiyam mbatisiran-mi on. Kaa burɗo kam baawde ana wara. Mi fotaa fay humtude boggi pade makko. Kanko, Ruuhu Ceniido e yiite o batisirta on. ¹⁷ O lanndinike faa o hennoo ɲamri makko faa laaɓa. O moobta ɲamri ndii ley beembal makko, kaa ɲaande ndee o duppiran dum yiite nge ɲifataa.

¹⁸ Tawi Yaayaa ɓannginanii yimbe kabaaru Laamdo, o waajorike be kulle keewde. ¹⁹ Kaa Hirudus kaananke oo, o feliino dum saabe tayii Hirudiya jom suudu mawnum, kaɲum e kulle godde bonde fuu de wadannoo. ²⁰ Hirudus yowi hen bonde wonde kasen, o uddii Yaayaa e kasu.

No Iisaa lootiraa lootogal batisima

²¹ Do yimbe fuu lootaa lootogal batisima doo, doo Iisaa duu lootaa. Wakkati mo o duwotoo oo, kammu udditii, ²² Ruuhu Ceniido jipporii e makko

mbaadi wuugaandu. Daande ooyinii iwde dow kammu, wii:

—Aan woni Biyam mo korsin-mi, aan cubii-mi.

Haala dammbe Iisaa

²³ Nde Iisaa fuddata golle mum ndee, duubi mum ana njaara e capantati. E ley jate yimbe, Iisaa yo 6ii Yuusufu.

Yuusufu yo 6ii Eli, ²⁴ Eli 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, Lewi 6ii Melki,

Melki 6ii Yannaayi, Yannaayi 6ii Yuusufu,

²⁵ Yuusufu 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Amos,

Amos 6ii Nahum, Nahum 6ii Hesili,

Hesili 6ii Naggaayi, ²⁶ Naggaayi 6ii Maata,

Maata 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Semeyin,

Semeyin 6ii Yuseka, Yuseka 6ii Yoda,

²⁷ Yoda 6ii Yohana, Yohana 6ii Resa,

Resa 6ii Jorobaabel, Jorobaabel 6ii Salaatiyel,

Salaatiyel 6ii Neeri, ²⁸ Neeri 6ii Melki,

Melki 6ii Addi, Addi 6ii Kusama,

Kusama 6ii Almadama, Almadama 6ii Eri,

²⁹ Eri 6ii Iisaa, Iisaa 6ii Eliyeseer,

Eliyeseer 6ii Yorima, Yorima 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, ³⁰ Lewi 6ii Simeyon,

Simeyon 6ii Yahuuda, Yahuuda 6ii Yuusufu,

Yuusufu 6ii Yonam, Yonam 6ii Eliyakim,

³¹ Eliyakim 6ii Malaya, Malaya 6ii Menna,

Menna 6ii Mattata, Mattata 6ii Natana,

Natana 6ii Daawuuda, ³² Daawuuda 6ii Yessa,

Yessa 6ii Obed, Obed 6ii Bo'es,

Bo'es 6ii Sala, Sala 6ii Nasuuna,

³³ Nasuuna 6ii Aminadaabu, Aminadaabu 6ii

Adamin,

Adamin 6ii Arni, Arni 6ii Hisuruuna,

Hisuruuna 6ii Fares, Fares 6ii Yahuuda,
³⁴Yahuuda 6ii Yaakuuba, Yaakuuba 6ii Isiyaaka,
 Isiyaaka 6ii Ibarahiima, Ibarahiima 6ii Taraha,
 Taraha 6ii Nahor, ³⁵Nahor 6ii Saruku,
 Saruku 6ii Ragawu, Ragawu 6ii Faleka,
 Faleka 6ii Eber, Eber 6ii Sala,
³⁶Sala 6ii Kaynam, Kaynam 6ii Arfasada,
 Arfasada 6ii Samu, Samu 6ii Nuuhu,
 Nuuhu 6ii Lamaka, ³⁷Lamaka 6ii Matusala,
 Matusala 6ii Henok, Henok 6ii Yarada,
 Yarada 6ii Maleliyel, Maleliyel 6ii Kaynam,
³⁸Kaynam 6ii Enos, Enos 6ii Setu,
 Setu 6ii Aadama, Aadama 6ii Laamdo.

4

No Ibiliisa ndaardi seytoraade Iisaa

¹ Iisaa iwi maayo Urdun yo keewdo Ruuhu Ceniido. Ruuhu oo nabi mo ley ladde jeereende.
² To ley jeereende too, Ibiliisa waddi e makko balde capande nay ana tewta seytaade mo. Fay huunde o jaamaali ley den jalaafe fuu. Ko sakitii koo, o yolbi. ³Ibiliisa wii mo:

—So a Bii Laamdo, yamir ndee haayre laatoo jaamdu.

⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Wanaa jaamdu tan neddo wu-urdata.»*

⁵ Ibiliisa nabi mo nokku toowdo, holli mo wakkati gooto laamuuji aduna oo dii fuu, ⁶wii mo:

—Mi hokkete baawde dow dum fuu, kajum e teddungal mum. Sabi miin hokkaa dum, mido

* **4:4** Fillitagol Tawreeta 8.3

waawi hokkude mo muuy-mi. ⁷ So a sujidanii kam, dum fuu yo aan jey.

⁸ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Joomiraado maa Laamdo tan kaan-daa sujidande, kanko tan kaan-daa rewde.»†

⁹ Kasen Ibiliisa nabi mo Urusaliima, darni mo dow lenje-lenje Suudu Dewal Mawndu, wii mo:

—So a Bii Laamdo, suur njippo-daa e leydi, ¹⁰ sabi ana winndii: «O yamiran malaa'ika'en makko ndeene.»

¹¹ Ana winndii kasen:

«Be njaɓɓete, pati koyngal maa gaajoo e haayre.»‡

¹² Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Pati ittu koro Laamdo, Joomiraado maa.»§

¹³ Nde Ibiliisa ronkunoo seytaade mo ndee, seli e makko seeda.

No Nasaraatunkooɓe calorii jabande Iisaa

¹⁴ Iisaa wirfitii leydi Galili, semmbe Ruuhu ana e mum, kabaaru makko saakii e leydi ndii fuu. ¹⁵ Omo waajoo ley cuudi baajordiYahuudiyankooɓe, yimɓe fuu ana teddini mo.

¹⁶ O yehi Nasaraatu do o mawni doo, o naati e ley suudu waajordu jalaande fowteteende no o woowiri nii. O immii faa o jannga, ¹⁷ o hokkaa dewtere annabi Esaaya, o udditi nde, o forri e nokku binndiraado hono nii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado ana e am,

sabi o suɓike kam faa mi anndina misikiina'en Kabaaru Lobbo.

† 4:8 Fillitagol Tawreeta 6.13 ‡ 4:11 Jabuura 91.11-12 § 4:12 Fillitagol Tawreeta 6.16

O nelii kam faa mi ooynanoo nanngaaɓe yoppi-
teede mum'en,
e wumɓe wumtineede mum'en,
e torraaɓe yoppiteede mum'en,

¹⁹ faa mi ooynoo hitaande nde Joomiraado hollata
moyyere mum ndee warii.»*

²⁰ Caggal ɗum, o uddi dewtere ndee, o totti nde
golloowo ley suudu waajordu nduu oo, o joodii.
Wonnooɓe ton ɓee fuu, puttini mo gite. ²¹ O darii
omo wiya ɓe:

—Ko winndii koo, hannde ɗum tabitii ɗo nan-
ɗon ɗum ɗoo.

²² Be fuu eɓe kaala haala makko lobba, kasen
duu konngi lobbi jaltuɗi e hunduko makko ɗii ana
kaaynoo ɓe. Be ndarii eɓe mbiya:

—Wanaa oo woni ɓii Yuusufu oo naa?

²³ O wii ɓe:

—Midɗo anndi on kaalanan kam ngol banndol:
«Cawroowo, sawru hoore maa. Ko min nani a wadii
Kafarnahum koo, waɗu ɗum ngeenndi maa ɗoo
duu.»

²⁴ O wii kasen:

—Midɗo haalana on goonga: annabaajo fay
gooto jabantaake e ngeenndi mum'en. ²⁵ Midɗo
haalana on, rewɓe misikiina'en ɓe worɓe mum'en
maayi ana keewnoo Israa'iila e jamaanu annabi
Iliyaasa, wakkati nde waadere kammu saamaali e
leydi ndii duuɓi tati e lebbi jeegom. Nden yolbere
mawnde wadiino e leydi ndii fuu. ²⁶ Kaa annabi
Iliyaasa nelaaka e fay gooto e maɓɓe, so wanaa
e debbo gooto mo gorum maayi, jeyaado Sarepta
leydi Sidon. ²⁷ Kasen duu, seppaaɓe ana keewnoo
Israa'iila e jamaanu annabi Eliisa, kaa fay gooto

* 4:19 Esaaya 61.1-2

e maɓɓe sellinaaka, so wanaa Naaman jeyaado e leydi Siriya.

²⁸ Nde yimɓe wonɓe e ley suudu waajordu nduu nannoo kaa haala ndee, mettaa sanne, ²⁹ immii, ndibbi Iisaa faa caggal ngeenndi, ngaddi dum faa sera waamnde haayre do ngeenndi maɓɓe ndii woni doo, faa mbedoo mo ley. ³⁰ Kaa o seeki hakkunde maɓɓe, o witti.

No Iisaa selliniri gorko laddaado

³¹ Iisaa yehi Kafarnahum ley leydi Galili, omo waajoo yimɓe e ley jalaande fowteteende. ³² Be kaaynaa e waaju makko oo, sabi omo waajaroo ɓe baawde.

³³ Gorko mo seydaani woni e mum ana ley waajordu nduu, wulli faa toowi, wii:

³⁴ —Iisaa Nasaraatunke oo, kodum hillu maa e amen? A gardo halkude min naa? Mido anndi ko ngon-daa, a ceniido iwruɗo to Laamdo!

³⁵ Iisaa jahii e seydaani oo, wii:

—Deyyu yaltu e makko!

Seydaani oo liɓi neddo oo hakkunde yimɓe fuu yalti e mum, tawi dum wadaali neddo oo fay huunde. ³⁶ Be fuu ɓe kaaynaa, hedde eɓe lamndondira hakkunde maɓɓe:

—Ko kaa haala woni? Seydaani'en ɓee, omo yamira ɓe semmbe e doole ɓe njaltan!

³⁷ Innede Iisaa nanaa e seraaji dii fuu.

No Iisaa selliniri jawɓe heewɓe

³⁸ Nde o yalti suudu waajordu nduu ndee, o naati galle taalibbo makko biyeteedo Simon. Esii Simon debbo ana wondunoo e jontere naawnde, ɓe ndaardi mo o walla dum. ³⁹ O darii sera daddo

mum, o jahii e jontere ndee, non jontere ndee yoppi debbo oo, o selli. Debbo oo immii don e don, laatani ɓe njaatigi.

⁴⁰ Nde naange mutunoo, jogiido jawdo fuu waddi dum e makko. Nawɓe jawuuji ko di tawaa fuu ngaddaa, o fawi junngo makko e maɓɓe ɓe fuu gooto gooto, o sellini ɓe. ⁴¹ Seydaani'en ana njalta e yimɓe heewɓe ana ngulla, ana mbiya:

—Aan woni Bii Laamdo!

Omo jahoo e maɓɓe, omo wiya ɓe ndeyya, sabi eɓe anndi kanko woni Almasiihu.

No Iisaa waajorii haala Laamu Laamdo

⁴² Nde weetunoo ndee, Iisaa yalti, yehi nokku teeldo. Jamaa oo tewti mo faa yiiti mo, nanngi mo pati o seerta e mum. ⁴³ Kaa o wii ɓe:

—Ana tilsi mi ɓanngina Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo e geelle godde. Sabi kammari majjum neliraa-mi.

⁴⁴ O yehi, hedde omo waajoo ley cuudi baajordi leydi Yahuudiya.

5

No Iisaa noddiri taalibaabe aranndeeɓe

¹ Nannde wootere Iisaa ana darii dow fonngo weendu Genesareeti, hedde jamaa ana ɓillondira sera makko faa hettindoo konngol Laamdo ngol.

² O yii laanaaji diidi ana panndi e danjeere weendu nduu. Awoobe yaltuɓe e majji ɓee, ana lalla bubbi mum'en. ³ O naati ngoota e laanaaji dii, ka Simon kaa, o ndaardi dum deerta ka seeda, ka iwa e njoorndi ndii. O joodii e laana kaa, omo waajoo

jamaa oo. ⁴ Nde mo tilii waajaade ndee, mo wii Simon:

—Njehee to luggidi, tippo-don bubbi mon, awon.

⁵ Simon jaabii, wii:

—Moobbo, min mbaalii miden awa, min kebaali fay huunde. Kaa so non mbii-daa, mi tippoto bubbi dii.

⁶ Nde 6e tippii di ndee, 6e nanngi lidfi faa heewi, faa bubbi ma66e kosi seekaade. ⁷ Be noddi wondi6e ma66e won6e e laana ngokka kaa 6ee, ngara mballa 6e. Been ngari, 6e kebbini laanaaji diifi dii fuu, faa di kosi mutude. ⁸ Nde Simon Piyeer yii dum ndee, diccii yeeso Iisaa, wii dum:

—Moobbo, wodditam, sabi mi neddo luuttudo.

⁹ Ko saabii so o wii dum dee, kanko e wondi6e makko 6ee fuu, 6e kaaynaama saabe keewal lidfi di 6e nanngi dii. ¹⁰ Hono non Yaakuuba e Yuhanna 6i66e Jebede reentu6e e Simon 6ee duu kaayniraa. Kaa Iisaa wii Simon:

—Pati hul, gila jooni a laatoto awoowo yim6e.

¹¹ Nii 6e panndi laanaaji ma66e dii, 6e njoppi fuu, 6e njokki e Iisaa.

No Iisaa selliniri ceppaado

¹² Nden Iisaa ana wonnoo e ngeenndi ngootiri, faa gorko ceppaado yii dum, diccii yeeso mum, wii:

—Moobbo, so tawii a ja6ii, ada waawi sellinde kam.

¹³ Iisaa foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi ja6ii, sellu!

Don e don ceppe dee iwi e makko. ¹⁴ Caggal dum, Iisaa daalii mo pati mo haalana dum fay gooto, kaa wii mo:

—Yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadanaa laaɓugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oo, faa anndina ɓe a sellii.

¹⁵ Non innde Iisaa ɓeydii naneede. Jamaa keewɗo wari, hawriti ɗo makko faa hettindanoo mo, sellinee e ɗawuuji mum'en, ¹⁶ kaa o serindii e nokkuuje teelde, omo wada duwaawu.

No Iisaa selliniri bonnguujo

¹⁷ Nannde wootere Iisaa ana waajoo. Farisa'en e jannginoobe Sariya Muusaa, iwruɓe geelle Galili e Yahuudiya, kaɗum e Urusaliima fuu, ana njoodii. Joomiraado ana ɓanngina baawɗe mum e makko, omo sellina ɗawuuji. ¹⁸ Non yogaaɓe ngaddi gorko bonnguujo ana lelɓa e dengeleewo, ana tewta naannude ɗum faa lelɓa ɗum yeeso makko. ¹⁹ Kaa nde ɓe ndonkunoo naannude mo sabaabu jamaa oo, ɓe ɗabbinoyi mo dow bene oo, ɓe kippiti ɗum, ɓe njippini bonnguujo oo e dengeleewo mum fuu hakkunde yimɓe ɓee yeeso Iisaa. ²⁰ Nde o yiinoo goondinal maɓɓe ndee, o wii bonnguujo oo:

—Gidam, luutti maa njaafaama.

²¹ Dunkee'en Sariya ɓee e Farisa'en keddii miilde ana mbiya e ko'e mum'en: «Oo homo bonkotoo Laamɗo? Homo waawi yaafaade luutti so wanaa Laamɗo gooto oo?» ²² Iisaa faami miilooji maɓɓe, jaabii ɓe, wii:

—Kodum wadi so odon miiloo miilooji baadi nii e ɓerde mon? ²³ Wiide: «Luutti maa njaafaama» e wiide: «Imma yaa», kodum hen ɓuri newaade? ²⁴ Kaa faa mi anndina on Bii Nedɗo ana jogii baawɗe e aduna oo yaafaade luutti...

Nden o wii bonnguujo oo:

—Mido haalane: imma, ɓam dengeleewo maa, njahaa suudu maa.

²⁵ Don e don, bonnguujo oo immii yeeso yimɓe fuu, ɓamti dengeleewo mum, hooti suudu mum ana yetta Laamɗo. ²⁶ Be fuu ɓe kaaynaa, hedde e ɓe njetta Laamɗo. Kulol nanngi ɓe, ɓe mbii:

—Hannde njii-ɗen kaayeeffiji.

No Iisaa noddiri Lewi

²⁷ Caggal ɗum, Iisaa yalti, yii duwaane gooto ana wiyee Lewi ana joodii e duwaaneere mum. O wii ɗum:

—Jokku e am!

²⁸ Lewi yoppi fuu, immii, jokki e makko.

²⁹ Lewi naɓi mo galle mum, hoocci mo koɗu mawɗo, duwaane'en heewɓe e yimɓe woɓɓe ana jaamda e maɓɓe. ³⁰ Farisa'en e dunkee'en Sariya mum'en keddii ana njurnurta, ana mbiya taalibaabe makko ɓee:

—Ko saabii so oɗon jaamda oɗon njarda e duwaane'en, kaɗum e luuttoobe hono mum'en?

³¹ Iisaa jaabii ɓe, wii:

—Wanaa celluɗo hasindini e cawroowo, jawɗo hasindini e cawroowo. ³² Wanaa noddude foocitiife waddi kam, noddude luuttoobe faa tuuba woni ko waddi kam.

Haala koorka

³³ Be mbii mo:

—Taalibaabe Yaayaa ana koora ana ngada duwaawu wakkati fuu, hono non taalibaabe Farisa'en ɓee duu ngadata. Kaa ɓe maa ɓee, ana jaama ana njara.

³⁴ O wii ɓe:

—Odon mbaawi hoorinde nootii6e kuurtungu, tawa jommbaajo gorko ana wondi e mum'en naa?
³⁵ Kaa jalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittee e hakkunde ma66e. E deen jalaade 6e kooran.

³⁶ O haalani 6e banndol kasen:

—Fay gooto ittataa e kaddungal kesal fetalaare, faa dammbira kiinngal. So dum wadii, joomum bonnan kesal ngal, tawee fetalaare ittaande hen ndee yaadataa e kiinngal ngal. ³⁷ Kasen duu, fay gooto loowataa peguujam kesam e sumalleeji kiiddi. So dum wadii, peguujam kesam dam fusan di, yuppoo, di mursee. ³⁸ Peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee. ³⁹ Fay gooto muuyataa peguujam kesam so yarii kiiddam, sabi wiyam kiiddam dam buri welde.

6

Haala jalaande fowteteende

¹ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana seeka gese. Taalibaa6e makko ana kelta butaali, ana ngoroo ana yakka. ² Kaa yoga e Farisa'en mbii 6e:

—Ko saabii so odon ngolla ko dagaaki gollude jalaande fowteteende?

³ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Tama on njanngaali ko Daawuuda wadii nde yolbi, kapum e yim6e mum? ⁴ O naati e ley hukukum ceniido oo, o jaami buuru cakkaado oo, o hokki hen yim6e makko. Tawee nee, yottinoobe sadaka tan ndujanaa jaamde oon buuru.

⁵ O wii 6e kasen:

—Bii Neddo jey jalaande fowteteende.

⁶ Nalaande fowteteende wonnde, o naati suudu waajordu omo waajoo. Gorko mo junngo mum naamo waati ana tawaa ton. ⁷ Dunkee'en Sariya e Farisa'en ana ngattani Iisaa hakkille. Ana yeewa yalla o anniyiido sellinde gorko oo e ley nalaande fowteteende ndee, faa keba wullanaade mo. ⁸ Kaa nde wonnoo omo anndi miilooji maɓɓe, o wii mo junngo mum waati oo:

—Imma, dara hakkunde yimɓe!

Gorko oo immii, darii. ⁹ Caggal dum, Iisaa wii ɓe:

—Midɔ lamndoo on: e ley nalaande fowteteende ana dagoo gollude ko moyyi naa gollude ko boni? Danndude nedɔ naa halkude dum?

¹⁰ E oon wakkati, o yeewi ɓe fuu, o wii mo junngo mum waati oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa warti hono no wonngo ngoo nii. ¹¹ Dum metti ɓe sanne, hedde eɓe piya dabare no ɓe kaani wadude Iisaa.

No Iisaa suborii nelaarɓe sappo e didon

¹² E ley deen nalaade, Iisaa yalti, yehi dow waamnde haayre faa wada duwaawu. O waali wadude duwaawu. ¹³ Nde weetunoo ndee, o noddi taalibaarɓe makko ɓee, o subii hen sappo e didon, o inndiri dum'en nelaarɓe. ¹⁴ Kamɓe ngoni: Simon mo o innditiri Piyeer e Andire mijum e Yaakuuba e Yuhanna e Filipa e Bartolome ¹⁵ e Matta e Tomaa e Yaakuuba ɓii Alfaa e Simon noddirteedo Kiranoowo suudu baaba ¹⁶ e Yahuuda ɓii Yaakuuba e Yahuuda Isikariyota jammbootoɔ mo oo.

No Iisaa waajorii e no selliniri yimɓe

17 O jippodii e maḅḅe, o darii e nokku jaajudo, kanko e heewḅe e taalibaaḅe makko. Jamaa keewdo iwri e ley leydi Yahuudiya fuu e Urusali-ima e gure tiimude maayo geeci gila Tirus faa Sidon. 18 Be ngari hettindanaade mo e sellineede e jawuuji maḅḅe. Be ladde torrunoo cellinaama. 19 Yimḅe ḅee fuu ana njidi memde mo, sabi baawde ana njalta e makko cellina dum'en fuu.

Haala welḅe hoore e mettube hoore

20 E oon wakkati fuu, o hunci gite makko o yeewi taalibaaḅe makko ḅee, o wii:

—Onon misikiina'en, on mbelii hoore,
sabi onon njey Laamu Laamdo oo.

21 Onon yolbuḅe jooni, on mbelii hoore,
sabi on kaaran.

Onon woyooḅe jooni, on mbelii hoore,
sabi on njalan.

22 On mbelii hoore so yimḅe mbanii on,
ndibbii on, njennii on,
mbonnii inde mon saabe Bii Neddo.

23 Nannde mum, ceyee, ilino-don, sabi mbarjaari mawndi ana doomi on dow kammu. Hono non ḅe ngadunoo annabaaḅe aranndeeḅe ḅee.

24 Kaa bone woodanii on, onon arsukunte'en,
sabi on keḅii neema mon.

25 Bone woodanii on, onon haarḅe jooni,
sabi on njolban.

Bone woodanii on, onon jaloḅe jooni,
sabi on cunlan, on mboyan.

26 Bone woodanii on, so yimḅe fuu manii on,
sabi hono non ḅe ngadunoo annabaaḅe peneḅe
ḅee duu.

Haala yidugol konnee'en

27 —Kaa onon hettindantooḅe kam ḅee, mido wiya on: njidee konnee'en mon, tikkanḅe on ngadanon dum'en moyyere. 28 Nduwanee hudoḅe on, torroḅe on duu, jaagano-don dum'en Laamdo. 29 So won piido ma banaawo, accu dum fiye banngē goddo oo duu. So won teetudo ma dolloke maa, pati hadu dum forgo oo duu. 30 Neddo fuu jaagiido ma, ndokkaa dum. Teetudo ma jawdi maa, njoppiraa dum. 31 Ngadiranee yimḅe no njid-don ḅe ngadirana on nii.

32 So yidube on tan njidaton, bural hongal kebaton? Fay luuttoḅe ana njidi yidube dum'en. 33 So wadanooḅe on moyyere tan ngadanton moyyere, bural hongal kebaton? Fay luuttoḅe ḅee hono non ngadata. 34 So ḅe miil-don hebude e mum tan jamloto-don, bural hongal kebaton? Fay luuttoḅe ḅee ana jamloo luuttoḅe hono mum'en, yalla ana njḅee namaande mum'en. 35 Kaa onon, njidee konnee'en mon, ngadon moyyere tawa on daminaaki hen fay huunde. Nden, on keban mbarjaari mawndi, on laatoto ḅiḅḅe Laamdo Toowdo oo, sabi oon ana neemina bonnoḅe moyyere ana neemina bonḅe duu. 36 Laatee yurmotoḅe, no Baabiraado mon oo laatorii jurmotoodo nii.

Haala ninjondiral

37 —Pati ninjee, on ninjataake. Pati njukkee, on njukkataake. Njaafee, on njaafete. 38 Ndokkee, on ndokkete. So on ndokkii, on cowirante saawal lobbal, kebbinaangal faa ana yuppoo, sabi ko etiranton woḅḅe koo, dum etirante-don.

39 O ḅeydani ḅe hen banndol gonngol, o wii:

—Bumdo ana waawi dowde bumdo hono mum naa? So dum wadii, wanaa be didon fuu, be caaman ley ngaykaare naa? ⁴⁰ Taalibbo burataa moobbo mum, taalibbo kibbudo laatoto hono moobbo mum. ⁴¹ Ko saabii so ada yiya kudol ley yitere sakiike maa, tawee aan nee, a yiyataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? ⁴² Hono mbaawru-daa wiide sakiike maa: «Sakiike, dal mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan nee, a maatataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? Naafigi, ittu leggal gonngal e yitere maa ngal tafon, nden jiile maa laabata, faa kebaa no ittiraa kudol gonngol e yitere sakiike maa ngol.

Haala lekki e bidde mum

⁴³ —Lekki lobbi rimataa bidde bonde, lekki ki woodaa rimataa bidde lobbe. ⁴⁴ Sabi lekki fuu ana annditiree bidde mum. Ibbe tebataake e kebbe, peguuje tebataake e gi'e. ⁴⁵ Neddo moyyo, ko moyyi iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. Neddo bondo, ko boni iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. Sabi ko woni e bernde, dum yaltata e hunduko.

Banndol haala suudu diidaandu dow haayre

⁴⁶ —Ko saabii so odon noddira kam «Moobbo», kaa on ngadataa ko mbii-mi? ⁴⁷ Neddo fuu gardo e am so hettindii haalaaji am so jokki di, mi hollan on mo nanndi: ⁴⁸ Joomum ana nanndi e neddo mahudo suudu, so asi leydi ndii faa yottii haayre, diidi ndu dow mayre. Nde yiiwoonde to6unoo faa ilaali mbuuwi, ronki fay dimmbude ndu, sabi dow haayre ndu mahaa. ⁴⁹ Kaa nando haalaaji am so jokkaali, ana wa'i hono mahudo suudu dow

njaareendi, mo asanaali dum diidol. Nde ilaali mbuuwnoo, ndu wurji e leydi don e don, ndu boni.

7

No Iisaa selliniri kaadime hooreejo sordaasi'en

¹ Nde Iisaa tilii waajaade hettindotooɓe ɓee ndee, yehi Kafarnahum. ² Hooreejo sordaasi'en gooto, kaadime mum korsudo jawi faa ana haɓana yonki. ³ Hooreejo oo nani haala Iisaa ana haalee, neli e makko mawɓe Yahuudiyankooɓe, o wara o dannda kaadime mum oo. ⁴ Be ngari e Iisaa, ɓe ndaardi dum sanne sanne, eɓe mbiya:

—Omo haani wadaneede dum, ⁵ sabi omo yidi lejol men ngol, kasen duu kanko mahi suudu men waajordu nduu.

⁶ Iisaa yaadi e maɓɓe. Kaa nde ɓe ɓadinoo galle oo ndee, hooreejo sordaasi'en oo neli yimɓe mum e makko, wii mo:

—Moobbo, pati tampin hoore maa, sabi miin, mi wanaa fay huunde, fotaa ko ngaraa galle am.

⁷ Dum saabii mi taykike miin e hoore am, mi haanaa yaade to maa. Kaa daja ko kaal-ɗaa tan, kaadime am oo sellan. ⁸ Miin e hoore am, mi laamaaɗo, miin duu mido laamii sordaasi'en. So mi yamirii gooto yaha, yahan, so mi wii godɗo wara, waran, so mi wii kaadime am wada huunde, wadan.

⁹ Nde Iisaa nani kaa haala ndee, haaynaa e hooreejo sordaasi'en oo, yeeyii yimɓe jokkuɓe e mum ɓee, wii:

—Mido haalana on, mi yiyaali hono ngal goondinal e sellude fay e Israa'iilanke.

¹⁰ Nde nelaaɓe ɓee mbirfitii galle too ndee, tawi kaadime oo sellii.

No Iisaa wuurtiniri ɓii debbo mo gorum maayi

¹¹ Janngo mum, o yehi ngeenndi mbiyeteendi Nayin, kanko e taalibaaɓe makko e yimɓe heewɓe.

¹² Nde o ɓadinoo damal ngeenndi ndii ndee, o hawri e mahiidi suka gorko. Oon yo bajjo, abba mum maayii, inna mum ɓamaaka kasen. Yimɓe ngeenndi ndii heewɓe ana njokki e inniraado oo.

¹³ Nde Iisaa yii inniraado oo ndee, yurmii ɗum, wii:

—Pati woy!

¹⁴ Iisaa ɓadii, memi leggal naɓirgal ngal. Roondinooɓe ɓee ndarii, o wii:

—Suka jokolle, mido wiye: imma!

¹⁵ Nii maayɗo oo immii joodii, ana haala. Iisaa totti mo inniiko. ¹⁶ Kulol nanngi yimɓe ɓee fuu, hedde eɓe njetta Laamɗo, eɓe mbiya:

—Annabaajo mawɗo ɓanngii e ley men! Laamɗo warii faabaade yimɓe mum!

¹⁷ Oo kabaaru saakii e leydi Yahuudiya e seraaji mum fuu.

Haala nelal ngal Yaayaa neli e Iisaa

¹⁸ Ko wadi koo fuu, Yaayaa narii ɗum taal-ibaɓe mum, noddi ɗidon maɓɓe, ¹⁹ neli ɗum'en to Iisaa, ɓe lamndoo ɗum yalla kaɗum woni garoowo oo, naa ɓe ndooman godɗo? ²⁰ Been worɓe ɗidon ngari e Iisaa, mbii ɗum:

—Yaayaa mo lootogal batisima neli min e maa, min lamnde yalla aan woni kaandɗo warde oo, naa min ndooma godɗo?

²¹ E oon wakkati, omo sellina yimbe heewbe jawuuji di ngaldaq sii, omo ribba seydaani'en, omo wumtina wumbe heewbe. ²² O jaabii be, o wii:

—Njehee njantanoyee Yaayaa ko njii-don e ko nan-don: wumbe ana mbumta, layannoobe ana njabba faa gasa, seppaabe ana cellinee, faadube ana paadita, maaybe ana nguurta. Misikiina'en duu kaalanaama Kabaaru Lobbo oo. ²³ Oon mo salaaki goondinde kam, welii hoore.

²⁴ Nde nelaabe be kooti ndee, Iisaa fuddi haalande jamaa oo haala Yaayaa, o wii:

—Kodum yeewoyno-don to ladde jeereende too? Kudol dimbotoongol e henndu naa? ²⁵ Kodum yeewoyno-don? Neddo pariido naa? Boornotoobe kaddule lobbe so nguura nguurndam lobbam be, e cuudi kaanankoo be tawetee. ²⁶ Kodum yeewoyno-don ndennoo? Annabaajo naa? Goonga! Mido haalana on, omo buri annabaajo. ²⁷ Kanko woni mo Binndi dii mbii e mum:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinanoowo ma laawol.»*

²⁸ Mido haalana on, bambaade bambaali burdo Yaayaa, tawee nee, burdo lo'ude e Laamu Laamdo oo buri mo teddude. ²⁹ Yimbe het-tindiibe mo be fuu, fay duwaane'en be, njabii konngol Laamdo ngol ko Yaayaa looti dum'en lootogal batisima koo. ³⁰ Kaa Farisa'en e janngi-noobe Sariya mberrike faandaa Laamdo ko be calii looteede e junngo Yaayaa koo.

³¹ Ndennoo, kodum nanndinan-mi e yimbe oo jamaanu? Hobe be nanndi? ³² Ebe mba'i hono

* **7:27** Malakiya 3.1

sukaaɓe joodiibe e luumo, ana noddondira, ana mbiya:

«Min piyanii on cereeli,
on mbamaali.

Min mboyanii on woondu yurminiindu,
on mboyaali.»

³³ Sabi Yaayaa mo lootogal batisima warii, ñaamataa ɓii jalo, yarataa doro, on mbii yo laddaado. ³⁴ Kaa Bii Neddo oo warii, ana ñaama ana yara, on mbii ñaamde e yarde tan woni e hakkille mum, o gidɔ duwaane'en e luuttoobe hono mum'en. ³⁵ Kaa Laamdo hakkilante oo, jaɓube dum ɓee fuu njiyan goonga mum.

No Iisaa yaaforii debbo pijoowo

³⁶ Gooto e Farisa'en ɓee noddi mo bottaari. O naati galle joomum, omo ñaamda e mum.

³⁷ Debbo pijoowo ana e ngeenndi ndii. Ko o nani Iisaa ana wottoo to galle Farisanke oo koo, o waddi faandu nebam uuroojam, ³⁸ o heedi caggal mum sera koyde mum, omo woya, omo leefinira koyde mum dee gondi makko, omo soccira de sukundu makko, omo uurnoo de, omo wuja e majje nebam dam. ³⁹ Nde Farisanke noddudo mo oo yii dum ndee, wii e ley becce mum: «Sinndo oo yo annabaajo, o anndan debbo memoowo mo oo, o annditan oon yo pijoowo.» ⁴⁰ Iisaa haaldi e Simon Farisanke oo, wii:

—Simon, mido haalane huunde wootere.

O jaabii:

—Haal, Moobbo!

⁴¹ Iisaa wii:

—Namlotodo gooto ana rewannoo yimbe didon, gooto oo buudi cardi teemedɛ joy, goddo oo buudi

cardi capande joy. ⁴² Kaa nde mo anndunoo 6e ngalaa ko 6e njobira mo ndee, o yaafii 6e didon fuu. Jooni, homo e ma66e 6uri yidude mo?

⁴³ Simon jaabii:

—Midó miila mo o yaafii kaalisi keewdo oo.

Iisaa wii mo:

—A haalii goonga!

⁴⁴ Caggal dum, o yeeyii debbo oo, o wii Simon:

—A yii oo doo debbo naa? Mi naatii galle maa, fay ndiyam ko mi semmbira koyde am a hokkaali kam. Kaa kanko, gondi makko o leefiniri koyde am, o socciri de sukundu makko. ⁴⁵ Aan, a buuccaaki kam, kaa kanko, gila naatu-mi, o noottaali buuccaade koyde am. ⁴⁶ A wujaali hoore am nebam, kaa kanko, o wujii e koyde am nebam uuroojam. ⁴⁷ Dum saabii so midó wiye: luutti makko e heewde fuu njaafaama, ndennoo jilli makko ana mawni. Kaa jaafaado seeda, jilli seeda hollata.

⁴⁸ Caggal dum, o wii debbo oo:

—Luutti maa njaafaama.

⁴⁹ Naamdannoobe e makko 6ee ana mbiya e ko'e mum'en: «Homo woni oo gorko jaafotoodo fay luutti?»

⁵⁰ Non o wii debbo oo:

—Goondinal maa hisinii ma. Yaa e jam.

8

No rew6e downtanirii Iisaa

¹ Caggal dum, Iisaa ana yiiloo e geelle e gure fuu, ana ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo. Taalibaa6e makko sappo e didon 6ee ana ngondi e makko, ² kajum e rew6e yogaa6e

6e seydaani'en mum'en ndibbaa, jawuuji mum'en cellinaa. Kambe ngoni Mariyama annditirteedo mo Magdala, mo seydaani'en njeddon ndibbanoo iwde e mum, ³ e Yowanna jom suudu howru-ujo Hirudus biyeteedo Huja, kajum e Susaana e rewbe wobbe heewbe wallirannoobe 6e jawle mum'en.

Bann dol haala aawoowo

⁴ Yimbe iwi e geelle dee fuu, ngari e makko. Jamaa keewdo filii mo, o haalani 6e ngol bann dol:

⁵ —Aawoowo yalti sankoyde. E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol, yaaɓaa, pooli ngari cuɓi dum. ⁶ Yoga mayri saami e korokaaye, fudi, yoori, sabi nokku oo darnataa ndiyam. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe puɗata, kebbe dee cuumi ndi. ⁸ Yoga mayri saami e leydi mbelndi, fudi, rimi, wabbere fuu sowii cowe teemedere.

Nde o haalnoo dum ndee, o toowni daande makko, o wii:

—Jom nowru fuu yo nanu.

⁹ Taalibaaɓe makko 6ee lamndii mo:

—Kodum ngol bann dol firritata?

¹⁰ O wii 6e:

—Onon, on ndokkaama faamde goonga tedduɗo haala Laamu Laamdo oo. Kaa wobbe 6ee e bann di 6e kaalanirtee, yalla:

«eɓe yeewa, tawa 6e njiyataa,
6e nana, tawa 6e paamataa.»*

¹¹ Maanaa bann dol ngol annii: aawdi ndii yo konngol Laamdo. ¹² Yimbe yogaaɓe ana nanndi e laawol. So 6e nanii konngol ngol fuu, Ibiliisa

* **8:10** Esaaya 6.9

waran itta ngol e berde maβbe pati be ngoondina, sako be kisa. ¹³ Yogaaβe ana nanndi e korokaaye. Be nanan konngol ngol, be njaβboroo ngol seyo. Kaa ngol walaa dadi e maβbe, wakkati gooto tan be ngoondinta. Nde soobee oo wari fuu, be njoppaan. ¹⁴ Yogaaβe ana nanndi e nokku kebbe do aawdi ndii saami doo. So be nanii konngol ngol tan, be mbittan, sabi sugullaaji aduna e joote jawdi e gidaaɗe yonki cuuman ngol ngol waasa benndude. ¹⁵ Kaa do aawdi ndii saami e leydi mbelndi doo, been ngonni nanirooβe konngol ngol berde belde, laaβude, so kayba ngol faa ngol rima.

Bannɗol haala lampa

¹⁶—Fay gooto huββataa lampa so hippa hen la'al naa soorna dɗum ley leeso. Ko waɗata dee, sinndan dɗum, yalla eka yaaynana naatooβe. ¹⁷ Sabi walaa fuu ko nooβi ko βanngintaake, walaa ko suudii ko annditataake faa yaltinee sella. ¹⁸ Ndennoo, tiidee e no nanir-don nii, sabi jogiido fuu, beydante. Kaa mo walaa oo, fay ko miilata ana jogii koo teetete.

Inna Iisaa e mijiraaβe Iisaa

¹⁹ Inniiko e mijiraaβe makko worβe ngari e makko, kaa be keβaali yottaade mo saabe jamaa. ²⁰ O haalanaa inna makko e mijiraaβe makko ana ndarii sella ana njidi yiide mo. ²¹ Nii o jaabii, o wii:
—Innam e mijiraaβe am yo nanooβe konngol Laamdo ngol so ngollira dɗum βee.

No Iisaa waaltiniri henndu

²² Nannde wootere Iisaa e taalibaaβe mum naati laana. O wii βe:
—Lummben weendu nduu.

Be ndeerti. ²³ E ley lummbugol ngol, mo ðaanii. Oon wakkati fuu, henndu mawndu immii, laana kaa heewi ndiyam, ka hosi mutude. ²⁴ Be ðadii, ebe pinndina mo ebe mbiya:

—Moobbo, Moobbo, miden nii kalkoo!

O fini, o jahii e henndu nduu e bempeeje ðee, non fuu wii teen! ²⁵ Caggal ðum, o wii ðe:

—Hoto hoolaare mon woni?

Be kuli, ðe cunli, ebe mbiyondira e ko'e maððe:

—Ko oo gorko woni? Omo yamira fay henndu e ndiyam, ði ðowntanto mo.

No Iisaa selliniri laddaado tuddiido janaale

²⁶ Caggal ðum, ðe panndoyi leydi Gerasankooðe, peewtondirndi e leydi Galili. ²⁷ Nde o yeenti ndee, gorko laddaado, jeyaado e ngeenndi ndii, joppudo kaddule ko ðooyi so tuddoyii janaale, wari e makko. ²⁸ Nde o yii Iisaa ndee, o wulli, o diccii yeeso mum, o haali faa toowi, o wii:

—Iisaa, Bii Laamdo Toowdo, ko njid-ðaa wafude kam? Mido ðaage, pati torram.

²⁹ Walaa ko o wiiri non, sinaa Iisaa yamirii seydaani oo yalta e neddo oo. Oo seydaani ana war-wartannoo e makko cili keewdi. Oon ana geyyetenoo juude e koyde fuu, geyyiree calali, kaa o tayan ðum fuu, seydaani oo regina mo ngeenndi, naða mo ley ladde jeereende. ³⁰ Iisaa lamndii mo, wii:

—Hono mbiyete-ðaa?

O jaabii:

—Mido wiye «Jamaa».

O wii ðum non, sabi seydaani'en heewbe ana ngondi e makko. ³¹ Be ndarii ebe ndaarda Iisaa pati o yamira ðe ðe naatoya e iduru. ³² Sewre

girooji mawnde ana durannoo don e hoore waamnde haayre. Seydaani'en 6ee ndaardi mo o dujanoo dum'en naatoya e ley girooji dii. O dujanii 6e. ³³ Be njalti e neddo oo, 6e naati e ley girooji dii. Sewre ndee fuu diiri, iwi hoore waamnde haayre too, naatoyi e ley weendu nduu, yoolii.

³⁴ Nde duroo6e 6ee njii dum ndee, 6e ndogi, 6e njantanoyii dum yim6e ngeenndi ndii e seraaji mum. ³⁵ Been ngari yeewde ko wadi koo. Nde 6e njottii Iisaa ndee, 6e tawi laddanoodo oo ana joodii bannge makko, ana boornii kaddule, yeedditii. Nii kulol nanngi 6e. ³⁶ Yiinoo6e dum 6ee njantanii yim6e no laddanoodo oo selliniraa. ³⁷ Yim6e leydi Gerasa fuu ndaardi Iisaa yoppaana dum'en leydi mum'en, sabi kulol manngol nanngi dum'en. O naati laana, o witti. ³⁸ Mo seydaani mum ribbaa oo, ndaardi Iisaa acca o jokka e mum. Kaa Iisaa wirfintini mo, wii:

³⁹ —Hootu suudu maa, kumpitaa yim6e maa ko Laamdo wadan maa.

O yehi, o ooyinii e ngeenndi ndii fuu ko Iisaa wadani mo koo.

No Iisaa wuurtiniri 6ii Jayrus e no selliniri debbo jawdo

⁴⁰ Nde Iisaa wartunoo ndee, jamaa oo ja6bii dum, sabi yim6e fuu ana ndoomunoo dum. ⁴¹ Non gorko biyeteedo Jayrus, hooreejo suudu waa-jordu, wari e makko, diccii yeeso makko, ndaardi mo o wara galle mum, ⁴² sabi 6iyum debbo baji, mo duubi mum mbaarata e sappo e didi, ana ha6ana yonki.

E ley yaadu Iisaa ton nduu, yim6e billi dum sanne. ⁴³ Debbo gooto, mo tuundi mum tayataa ko waarata e duubi sappo e didi, ana tawaa ton. Ko mo joginoo fuu mo sawrorike faa laabi, kaa fay gooto hebaali sellinde mo. ⁴⁴ Mo iwri caggal Iisaa, mo memi kommbol saaya mum. Don e don yiyam dam tayi. ⁴⁵ Iisaa wii:

—Homo memi kam?

Kaa nde wonnoo fay gooto jaabaaki, Piyeer wii:

—Moobbo, hakkunde yim6e ngon-daa, e6e billu maa.

⁴⁶ Iisaa wii:

—Won memdo kam, sabi mi maatii won semmbe iwdo e am.

⁴⁷ Nde debbo oo annditinnoo dum suudataako ndee, wari ana sinna, dicitii yeeso makko, haali hakkunde yim6e fuu ko saabii so memi mo e no selliri don e don. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—Banndam debbo, goondinal maa danndii ma. Yaa e jam.

⁴⁹ Iisaa tilaaki haalde, faa won iwrufo to hooreejo suudu waajordu oo too, wii Jayrus:

—Biya oo heddaaki, fotaa ko tampinaa moobbo oo hankasen.

⁵⁰ Kaa nde wonnoo Iisaa nanii dum, wii hooreejo suudu waajordu oo:

—Pati hul, hoolam tan, fiya oo dadan.

⁵¹ Nde o yottii galle Jayrus ndee, o dalaali fay gooto naadda e makko, so wanaa Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e baaba suka oo e inna mum. ⁵² Yim6e 6ee fuu ndarii ana mboya suka oo, ana conkina semmbe. O wii 6e:

—Pati mboyee! O maayaali, o daaniido tan.

⁵³ Kaa 6e puuytini haala makko, sabi e6e anndi o maayii. ⁵⁴ Iisaa nanngi junngo suka oo, toowni daande, wii:

—Suka, imma!

⁵⁵ Yonki makko warti e makko, o immii don e don. Iisaa yamiri 6e ndokka mo ko o jaama.

⁵⁶ Saaraa6e suka oo kaaynaa. O daalii 6e pati 6e kaalana fay gooto ko wadi koo.

9

No Iisaa neliri taalibaa6e mum sappo e didon 6ee

¹ Iisaa noddi taalibaa6e sappo e didon 6ee, hokki dum'en semmbe, hokki dum'en baawde ribbugol seydaani'en e sellingol jawuuji. ² O neli 6e 6e ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo, 6e cellina jaw6e. ³ O wii 6e:

—Pati na6oree fay huunde e laawol ngol, wanaa sawru, wanaa mbasu, wanaa nguure, wanaa kaalisi. Kasen duu pati na6oron saayaaji didi.

⁴ Galle mo njippi-don e mum fuu, keddo-don don faa nde iw-don don. ⁵ Ngeenndi fuu ndi yim6e mum nja6baaki on, njalton dum, pidon colla koyde mon, faa jeertina 6e ko 6e ngadi koo ana boni.

⁶ Be mbitti, e6e ngada ngeenndi e ngeenndi, e6e mbaajoo Kabaaru Lobbo oo, e6e cellina jaw6e won6e e nokkuuje dee fuu.

No kabaaru Iisaa jii6iri hakkille Hirudus

⁷ Hirudus, hooreejo leydi oo, nde nannoo haala Iisaa ana haalee, hakkille mum jii6ii. Sabi won wiyanno6e Yaayaa mo lootogal batisima oo wu-urtti, ⁸ wo66e ana mbiya annabi Iliyaasa 6anngi,

wobbe kasen ana mbiya gooto e annabaaɓe arandeefɓe ɓee wuurti. ⁹ Kaa Hirudus wii:

—Mi tayii hoore Yaayaa. Homo woni oo mo nanan-mi baado hono nii?

Omo tewta yiide dum.

No Iisaa namminiri ujunaaji joy gorko

¹⁰ Nelaabe ɓee ngarti. Be njantanii Iisaa ko ɓe ngadi koo fuu. O nabi ɓe hedde ngeen-ndi mbiyeteendi Baytisayda, o teeldi e maɓɓe.

¹¹ Jamaa oo nani dum, jokki e makko, o jaɓɓii ɓe, hedde omo haalana ɓe haala ɓanngugol Laamu Laamdo oo, o sellini e maɓɓe hasindinɓe e sellineede ɓee. ¹² Nde hiiri ndee, sappo e didon ɓee ɓattitii mo, mbii mo:

—Yoppitin jamaa oo yaha e geelle e daakaaji piliidi yalla ana keɓa do njippoo jaama, sabi oo nokku yo ladde.

¹³ O wii ɓe:

—Onon e ko'e mon, ndokkee ɓe ko ɓe jaama!

Be mbii mo:

—Buuruuje joy e liddi didi tan min njogii, naa so wanaa min coodanoyan ɓee yimɓe fuu ko jaama dee.

¹⁴ Tawi yimɓe ɓee ana njaha e ujunaaji joy gorko. O wii taalibaaɓe makko ɓee:

—Njoyyiniiree ɓe tunaale-tunaale, wootere fuu capande njoyon.

¹⁵ Be ngadiri non, ɓe njoyyini been fuu. ¹⁶ O ɓami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggiti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo e liddi dii, o hokki taalibaaɓe makko ɓee njeda jamaa oo. ¹⁷ Be fuu ɓe jaami faa ɓe keddi. Taalibaaɓe ɓee ndeentini taye keddiide dee, kebbini cagiije sappo e didi.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu

¹⁸ Nannde wootere omo teeldi e taalibaaḅe makko, omo wada duwaawu, kanko tan. O lamndii ḅe, o wii:

—Homo yimḅe mbiyata ngon-mi?

¹⁹ Be njaabii mo, ḅe mbii:

—Won wiyooḅe a Yaayaa mo lootogal batisima, won wiyooḅe a annabi Iliyaasa, won wiyooḅe kasen gooto e annabaaḅe aranddeḅe ḅee wuurti.

²⁰ O lamndii ḅe:

—Onon nee, homo mbiyaton ngon-mi?

Piyeer jaabii mo, wii:

—A Almasiihu Laamḁo!

²¹ O yaggini ḅe pati ḅe kaalana ḁum fay gooto.

No Iisaa ḅannginiri maayde mum e wuurtugol mum

²² O ḅeydi hen kasen, o wii:

—Ana tilsi Bii Nedḁo torree torraaji keewḁi, mawḅe ḅee e hooreḅe yottinoḅe sadaka e dund-kee'en Sariya tippitoto mo, o waree, kaa mo wuurtan nannde tataḅere.

²³ Caggal ḁum, o wii ḅe fuu:

—Muuyḁo jokkude kam fuu, ḁootta yurmaade hoore mum, ḅama leggal mum bardugal* nannde fuu, jokka e am. ²⁴ Sabi muuyḁo danndude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirḁo ki sabaabu am, danndan ki. ²⁵ Kodum heḅude aduna oo fuu nafata nedḁo so halkii yonki mum naa mursii hoore mum? ²⁶ Jaannoriḁo kam miin e haalaaji am ḁii fuu, miin Bii Nedḁo oo duu, mi yaannorto ḁum nde mi wardii e malaa'ika'en seniibe ley

* **9:23** Maanaa ḅamde leggal mum bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

teddeengal am e ley teddeengal Baabiraado am. ²⁷ Mido haalana on goonga: yoga e wonbe doo bee maayataa, tawee njiyaali Laamu Laamdo oo banngii.

No noone Iisaa waylitorii

²⁸ Ko waarata e balde jetti caggal ko o haali dii haalaaji koo, o nabbayi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu, o yaadi e Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba. ²⁹ Nde mo duwotoo ndee, yeeso makko waylitii, kaddule makko ndawni faa ana njalba. ³⁰ Non worbe didon banngi, ana kaalda e makko, dum Muusaa e Iliyaasa. ³¹ Be banngidi e teddeengal, ebe kaala haala laawol makko tabitoyoowol Urusaliima ngol. ³² Piyeer e wondii6e mum bee yo daaninoobe doyngol teddungol, 6e pini, 6e njii teddeengal makko, 6e njii worbe didon wondube e makko bee. ³³ Nde yim6e didon bee ngari faa ceerta e Iisaa ndee, Piyeer wii mo:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal min ndarna doo buguujii tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

Kanko e hoore makko, o anndaano ko o haalanoo. ³⁴ O tilaaki haalde, faa luurde wari, suddi 6e. Taalibaabe 6ee kuli sanne nde luurde ndee suddi 6e ndee. ³⁵ Daande iwri e ley luurde ndee, wii:

—Oo doo yo Biyam mo cubii-mi. Kettindee mo!

³⁶ Ko daande ndee nanaa koo, Iisaa kaɗum tan gooto tawaa ton. Taalibaabe 6ee cuudi kabaaru oo. E ley deen jalaade, 6e kaalanaali fay gooto ko 6e njii koo.

No Iisaa selliniri suka laddaado

³⁷ Janngo mum, ko 6e njippii waamnde haayre ndee koo, higgere jamaa jab̄bii mo. ³⁸ E ley jamaa oo, gorko gooto eewnii, wii:

—Moobbo, mido jaage, tiinna yeewanam biyam gorko, sabi kanko tan njogii-mi. ³⁹ Ladde ana nannga mo, o wulla, o sijn̄a faa hunduko makko yufa ngufo. Nde yoppataa mo so wanaa caldi makko fuu taya. ⁴⁰ Mi jaagike taalibaa6e maa 6ee ndibba nde, kaa 6e ndonkii.

⁴¹ Iisaa jaabii, wii:

—Hey yim6e jamaanu bondo 6e nganaa goondin6e. Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi mupande on? Battin biya oo doo!

⁴² Nde suka oo badinoo Iisaa ndee, ladde ndee li6i dum e leydi, hedde ana dimmba dum. Nii Iisaa jahii e ladde ndee, sellini suka oo, totti dum baaba mum. ⁴³ Yim6e fuu kaaynaa saabe baawde Laamdo mawde dee.

No Iisaa bannginiri kasen maayde mum e wuur-tugol mum

E ley ko jamaa oo fuu haaynaa e golleeji Iisaa dii koo, o wii taalibaa6e makko 6ee:

⁴⁴ —Onon, piddee noppi mon, nanon ko kaalan-mi: Bii Neddo oo wadete e juude yim6e.

⁴⁵ Kaa 6e paamaali haala kaa, maanaa makka ana suudanii 6e, faa 6e mbaasi annditinde ka. Be kulii lamnditaade mo duu.

Haala burdo teddude

⁴⁶ Non taalibaa6e 6ee ndarii ana njeddondira burdo teddude hakkunde mum'en. ⁴⁷ Nde wonnoo

omo anndi ko woni e berde ma66e, o nanngi junngo cukalel, o darni ngel bannge makko, ⁴⁸ o wii 6e:

—Neddo fuu ja66iido ngel cukalel e innde am, miin jaati o ja66ii. Kasen duu, ja66iido kam, ja66ike neldo kam oo. Sabi burdo lo'ude hakkunde mon fuu, kajum woni teddufo.

Haala mo yeddaali en fuu, e men wondi

⁴⁹ Yuhanna haali, wii:

—Moobbo, min njii gorko gooto ana ribbira seydaani'en innde maa, min kadii mo, sabi o waldaa e men.

⁵⁰ Iisaa wii mo:

—Pati kafee mo dum, sabi mo honnaaki on fuu, e mon wondi.

⁵¹ Nde wakkati mo Laamdo njabbintinta Iisaa dow kammu 6adino, Iisaa e hoore mum fellisi yahan Urusaliima, ⁵² neli nelaabe ardoo dum. Been nelaabe naati e ngeenndi Samariyankoobe ngootiri faa ndaartana mo jippunde. ⁵³ Kaa ndiin ngeenndi ja66aaki mo, sabi Urusaliima o fa'i. ⁵⁴ Nde Yaakuuba e Yuhanna njiinoo dum ndee, mbii:

—Kalfaado, ada yidi min njamira yiite iwa dow kammu duppa 6e naa?

⁵⁵ Nii o yeecitii 6e, o niŋi 6e. ⁵⁶ Caggal mum, 6e njehi ngeenndi ngonndi.

No yim6e mbiiri njokkan e Iisaa

⁵⁷ E ley yaadu ma66e nduu, neddo gooto wii mo:

—Mi jokkete to njahataa fuu.

⁵⁸ Iisaa wii mo:

—Doldolde ana njogii gayde, pooli duu ana njogii cuudi, kaa Bii Neddo oo walaa fay do sop-pinoo sako faa lelna hoore mum fowtinoo.

⁵⁹ O wii neddo goddo:

—Jokkam!

Oon jaabii mo, wii:

—Accu mi iroya baabam tafon.

⁶⁰ Iisaa wii mo:

—Dal maaybe ira maaybe mum'en. Aan kaa, waajoya haala Laamu Laamdo oo.

⁶¹ Goddo kasen wii mo:

—Mi jokkan e maa, Moobbo, kaa accu mi waynoyoo galle am tafon.

⁶² Iisaa jaabii mo, wii:

—Neddo fuu nanngudo jalo sari nde yeeyii, walaa ko nafata e Laamu Laamdo oo.

10

No Iisaa neliri taalibaa6e mum capande njeddon e didon

¹ Caggal dum, Iisaa subii e ley taalibaa6e mum capande njeddon e didon, neliri 6e didon didon, 6e ardo0 dum e ngeenndi fuu e nokku fuu do o haannoo yaade, kanko e hoore makko. ² O wii 6e:

—Gese 6enndude ana keewi, kaa hetto06e kee-waa. Ndennoo, jaagee Jom kettal oo nelda het-to06e to hettantee too. ³ Njehee, mi nelii on no baali hakkunde pobbi nii. ⁴ Pati naboree fay hu-unde, wanaa dannga, wanaa mbasu, wanaa pade. Pati njowtee fay gooto e dow laawol. ⁵ Galle mo naataton fuu, njowton joomum'en tafon, mbiyon: «Yo jam wonu e oo galle!» ⁶ So neddo jom jam won don, duwaawu mon hewtan dum. Kaa so

walaa, duwaawu mon oo wartan e mon. ⁷ Njippo-don e oon galle. Ko 6e ndokki on fuu jaamon, njaron, sabi golloowo ana haandi e njobdi mum. Pati ngadee naata-yalta e ley galleeji. ⁸ Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on nja66aama, ko ngaddane-don fuu jaamon. ⁹ Cellinon jawbe 6e taw-don don fuu, mbiyon yimbe ngeenndi ndii: «Laamu Laamdo battiima on.» ¹⁰ Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on nja66aaka e mum, njalton e mbed-daaji mum, mbiyon: ¹¹ «Min pididi e mon fay colla ngeenndi mon takkinooka e koyde amen. Kaa dum e taweede, anndee Laamu Laamdo battiima.» ¹² Mido haalana on: jannde darngal, jukkungo ndiin ngeenndi buran ngo Sodooma* ngoo naawde.

¹³ Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisayda! Sabi so kaayde gadanoode e ley mon dee ngadanooma Tirus e Sidon, nden, hodu6e ton 6ee tuubanno law, tawete 6e 6oornike licce caakuuji, 6e njoodike e ndoondi, faa 6e kollita tuubugol ma66e. ¹⁴ Saabe dum, jannde darngal, jukkungo mon buran ngo Tirus e Sidon ngoo naawde. ¹⁵ Aan duu Kafarnahum, ada miila a toownete faa dow kammu naa? A leydinte faa keedaa ley maay6e.

¹⁶ O haalani taalibaa6e makko kasen:

—Kettindaniido on fuu, miin hettindanii. Calaniido on fuu, miin salanii. Calaniido kam fuu, salanike neldo kam oo duu.

¹⁷ Capande njeddon e didon 6ee ngartidi e seyo, mbii:

* **10:12** Sodooma yo ngootiri e geelle didi de Laamdo halki saabe heewgol majje luutti. Yeew Puddoode 19.1-29

—Kalfaado, fay seydaani'en 6ee downtanike min saabe innde maa.

¹⁸ O wii 6e:

—Mi yii Ibiliisa ana iwa dow kammu, ana saamira no suraango nii. ¹⁹ Mi hokkii on baawde yaa6ude bolle e jahe, mi hokkii on jaalaade konnee fuu. Fay huunde torrataa on abada. ²⁰ Kaa noo, pati ceyoree ko seydaani'en downtanii on koo. Ceyoree ko inde mon mbinndaa dow kammu koo.

Haala seyo Iisaa

²¹ Oon wakkati fuu, Ruuhu Ceniido hebbini Iisaa seyo. Iisaa wii:

—Baabiraado jom kammu e leydi, mi yettii ma, sabi a suudii dee kulle hakkilantee6e e andu6e, 6annginan-daa dum cukaloy. Jaati, Baabiraado, hono non worri, sabi dum wel maa. ²² Baabiraado am tummbii huunde fuu e junngo am. Fay gooto anndaa Bajjo oo so wanaa Baabiraado, fay gooto anndaa Baabiraado oo so wanaa Bajjo oo, kaɗum e mo Bajjo oo muuyi 6annginande dum fuu.

²³ Caggal dum, Iisaa yeecitii taalibaa6e 6ee, gunndii dum'en, wii:

—Gite jiyooje ko njiyaton koo, mbelii hoore!

²⁴ Sabi mido wiya on: annabaa6e heew6e e kaanankoo6e heew6e njidiino yiide ko njiyaton koo, njiyaali, njidiino nande ko nanaton koo, nanaali.

Banndol haala Samariyanke moyyo

²⁵ Non, jannginoowo Sariya gooto immii faa hora mo, wii:

—Moobbo, hono kaan-mi wafude faa mi heba nguurndam nduumiidam?

²⁶ Iisaa jaabii mo, wii:

—Kodum winndii e Sariya? Kodum njanngu-daa ton?

²⁷ Janngingoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Yidír Laamdo Joomiraado maa bernde maa fuu e yonki maa fuu e semmbe maa fuu e hakkille maa fuu. Njidíraa tanaa maa no njidír-daa hoore maa nii.†

²⁸ Iisaa wii mo:

—Jaabu maa moyyii. So a wadii non, a heban nguurndam dam!

²⁹ Kaa janngingoowo Sariya oo ana yidí heedude e goonga, wii mo:

—Homo woni tanaa am?

³⁰ Iisaa jaabii mo, wii:

—Nannde wootere gorko gooto iwi Urusaliima, ana fa'i Yeriko. E ley yaadu makko nduu, o hawri e yanoobe, be boli mo, be pii mo faa be njoppi mo wanaa guurdo mo wanaa maaydo. ³¹ Forri e jottinoowo sadaka gooto ana warannoo e laawol ngol. Nde o yiinoo janaado oo ana lelii ndee, o woorti dum, o yaabii. ³² Lewinke‡ gooto, kaɗum duu wari tawi mo don, yii mo, woorti mo, yaabii. ³³ Samariyanke dawdo wari e makko, yii mo, yurminaa, ³⁴ badii mo, sawriri barme makko nebam e peguujam, filii hen licce. Caggal dum, o waddini dum daaba makko, o nabi dum e jippunde hobbe, o hinnii dum. ³⁵ Jango mum, o itti buudi cardi didi, o hokki njaatigi mum oo, o wii dum: «Hinna mo. So almusadda makko burii dum, so mi wartii, mi tottete.»

† **10:27** Fillitagol Tawreeta 6.5, Lewinkooɓe 19.18 ‡ **10:32** Yimbe leɗol Lewi ngonnoo humaniiɓe golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

³⁶ Nde Iisaa tilii banndol ngol ndee, wii:
—E miilo maa, homo e taton 6ee laatii tanaa janaado oo?

³⁷ Jannginoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Jurmiido mo oo.

Iisaa wii mo:

—Aan duu, yaa, wadoy hono non!

No Iisaa jippanorii Marta e Mariyama

³⁸ E laawol ma66e ngol, Iisaa fañi ngeenndi ngootiri, debbo biyeteedo Marta jippini mo.

³⁹ Marta ana jogii mijiraado biyeteedo Mariyama. Oon ana joodii sera koyde Iisaa, ana nana haala mum. ⁴⁰ Kaa Marta, no golleeji dñi keewiri nii tan woni e hakkille mum, wari, wii:

—Moobbo, a hillaaka ko mijam oo daldi kam golle oo koo naa? Wii mo o immoo, o walla kam!

⁴¹ Moobbo oo jaabii mo, wii:

—Marta, Marta, ada tampina hoore maa kulle keewde, ada jii6a hakkille maa. ⁴² Kaa huunde wootere tan woni ko neddo hasindini e mum. Mariyama su6ike ko moyyi koo, o teetataake dum duu.

11

No Iisaa jannginiri taalibaa6e mum no duwor-tee

¹ Nannde wootere, Iisaa ana wada duwaawu e nokku gooto. Nde o tilinoo ndee, gooto e taalibaa6e makko 6ee wii mo:

—Moobbo, janngin min no min nduwortoo, hono no Yaayaa jannginiri taalibaa6e mum nii.

² O wii 6e:

—So odon nduwoo, nii mbiyaton:

Baabiraado,
yo innde maa teddine.

Yo Laamu maa war.

³ Hokku min nannde fuu naamdu heyooru min.

⁴ Yaafa min luutti amen,
sabi miden njaafoo tooɲube min fuu.

Pati accu min ceytee.

⁵ O wii ɓe kasen:

—So gooto mon yehii to gido mum hejjere jemma, wii dum: «Gidam, namlam buuruuje tati, ⁶ mi hebii kodo jooni, mi walaa ko mi holla dum», ⁷ yalla gido maa oo ana jaabe to ley galle too, wiye: «Pati torram, sabi damal ngal cokaangal, sukaaɓe am duu yo leliibe, mi waawaa immaade faa mi hokke fay huunde»? ⁸ Midɔ wiya on: fay so o immaaki o hokkire saabe a gido makko, waajibi mo immoo, mo hokke hakke ko kasindin-daa e mum fuu, kammari ko tekkin-daa jaagunde maa ndee koo. ⁹ Miin, midɔ wiya on: jaagee, on keɓan, tewtee, on njiitan, calminee gila odon damal galle, on udditante. ¹⁰ Sabi jaagiido fuu, heɓan, tewtudo fuu, yiitan, calmindɔ fuu, udditante. ¹¹ Homo woni e mon baabiraado mo ɓiyum jaagotoo li-ingu so hokka dum mboddi? ¹² Naa jaagoo dum ɓoccoonde, hokka dum yaare? ¹³ No mbonir-don fuu, odon ndokka ɓiɓɓe mon kulle lobbe, sako Baabiraado mon gondɔ dow kammu oo. Naagiido mo Ruuhu Ceniido fuu, o hokkan dum mo.

No Iisaa fenniri ko happaa koo

¹⁴ Nannde wootere, Iisaa ana ribbana nedɔ gooto seydaani muumdinnoodo dum. Nde seydaani oo yalti ndee, muumdunoodo oo watti

haalde. Jamaa oo haaynaa. ¹⁵ Kaa yoga e ma66e ana wiya:

—«Beelsebul», hooreejo seydaani'en oo o ribbirta seydaani'en 6ee!

¹⁶ Wo66e ndaardi mo taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu faa itta koro makko. ¹⁷ Nde wonnoo omo anndi miilooji ma66e, o wii 6e:

—Laamu fuu pecciido ana ha6a e hoore mum, bonan, maadiiji mum fuu ngurjan e leydi. ¹⁸ So Ibiliisa e hoore mum fecciima, hono laamu mum heddortoo? Nde wonnoo on mbii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en 6ee. ¹⁹ So tawii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en, yim6e mon 6ee nee, homo ndibbirta 6e? Yim6e mon 6ee jaati kollata on ngalaa e goonga! ²⁰ Kaa so baawde Laamdo ndibbiran-mi seydaani'en, dum ana holla Laamu Laamdo warii e mon. ²¹ Gorko jom semmbe jogiido kaafaawi, so haybii galle mum, jawdi mum reenoto. ²² Kaa so burdo dum semmbe yanii e mum, jaalike dum, teetan joomum kaafaawi ki fawnoo hoolaare e mum kii, fecca jawdi mum ndii e wo66e. ²³ Mo waldaa e am fuu yo gano am. Mo moobtidataa e am fuu yo caakoowo.

²⁴ So seydaani yaltii e neddo, seydaani oo yiiloyto e nokkuuje joorde, tewta do noottinoo. So mo hebaali, mo wiyan: «Mido nii wirfitoo galle am mo eggunoo-mi e mum oo.» ²⁵ So mo wirfitike, mo tawan galle oo ana wuuwaa, ana moyyinaa ana paraa faa woodi. ²⁶ Nden, mo wirfitoo, mo waddoya seydaani'en njeddon bur6e mo bonde, 6e naata e galle oo, 6e koda e mum. Nii battane oo neddo burdata arande mum bonde.

²⁷ Nde o haalata d̄um ndee, debbo gooto ana hakkunde jamaa oo, toowni daande mum, wii:

—Debbo caawdo ma so muynin maa, welii hoore!

²⁸ Non Iisaa jaabii, wii:

—Welbe hoore dee, nanoobe konngol Laamdo so njokka ngol bee!

No jamaa ndaardiri taagumansa

²⁹ Nde wonnoo jamaa oo ana billondira e makko sanne, o fuddi wiide:

—Yimbe jamaanu jooni yo yimbe bonbe. Ebe ndaara holleede taagumansa, kaa be kollataake so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo. ³⁰ Sabi no Yuunusa laatanorii Niniwenkoobe taagumansa nii, hono non Bii Neddo oo duu laatanortoo yimbe oo jamaanu taagumansa. ³¹ Nannde darngal, kaananke debbo leydi baleeri oo immodoto e yimbe jamaanu jooni bee, li6a d̄um'en. Sabi o iwriino faa hoore leydi, warde hettindaade haalaaji Suleymaana kebbinaadi hakkilantaaku dii. Haya, burdo Suleymaana won doo! ³² Nannde darngal, yimbe Niniwe duu immodoto e yimbe jamaanu jooni bee, li6a d̄um'en. Sabi be tuubii gila nde be nannoo waaju annabi Yuunusa ndee. Haya, burdo Yuunusa won doo!

Haala fooyre caldi

³³ Iisaa wii kasen:

—Fay gooto hubbataa lampa so suuda d̄um naa hippa e mum kaakol. So lampa hubbaama, sindete, yalla ana yaaynana naatoobe. ³⁴ Gite maa ngonni lampa caldi maa. So gite maa ana moyyi, caldi maa fuu pooyan. Kaa so de moyyaa, caldi

maa fuu ni66an. ³⁵ Ndennoo, haybu pati fooyre wonnde e maa ndee ni66a. ³⁶ Sabi so caldi maa fuu keewii fooyre, tawa walaa fuu salndu maa wonndu e nimre, di fuu di pooyniran no lampa foynirante nii.

No Iisaa feliri Farisa'en e jannginoo6e Sariya

³⁷ E ley ko Iisaa waajotoo koo, Farisanke gooto noddi dum bottaari. O nootoyii dum galle mum, o joodii faa o jaama. ³⁸ Farisanke oo haaynaa nde yiinoo o lootaali juude fade makko jaamde.* ³⁹ E ley dum, Iisaa wii mo:

—Onon Farisa'en, odon lawya caggal kore loode e caggal lehoy, tawee nee, berde mon ana caawi nguykaaji e boneeji! ⁴⁰ Jaahili'en! Tama wanaa Tagudo dow oo tagi ley oo duu? ⁴¹ Ittiree sadakaaji mon dii berde laafude. Nden, ko heddi koo fuu daganto on.

⁴² Bone yanan e mon, onon Farisa'en. Sabi odon ittana Laamdo jakka naanaa, odon ittana dum jakka danndi e ko tutaton fuu. Kaa odon njeebii fooccitaare, odon njeebii yidude Laamdo. Tawee nee, kajum kaanno-don wadude tawee on njeebaaki ko heddi koo. ⁴³ Bone yanan e mon, onon Farisa'en! Sabi odon njidi joolle lobbe e ley cuudi baajordi, odon njidi salmineede calmaali teddungal e luumooji. ⁴⁴ Bone yanan e mon. Sabi odon nanndi e janaale de ngalaa maande, de yimbe njahata e mum, tawee anndaa.

⁴⁵ Gooto e jannginoo6e Sariya jaabii Iisaa, wii:

* **11:38** Ngol lootugol juude ha66aaki e ittude tuundi, kammari faa joomum fooccitanoo diina wadira.

—Moobbo, no kaalirtaa nii, adā hoyna min minen duu.

⁴⁶ Iisaa jaabii, wii:

—Onon jannginoobe Sariya 6ee duu, bone yanan e mon! Sabi odon ndonndina yimbe donnge teddude, tawee onon e ko'e mon, on memirtaa de fay hoore fedeendu mon. ⁴⁷ Bone yanan e mon, sabi odon maha janaale annabaa6e 6e njaatiraa6e mon mbari 6ee. ⁴⁸ Ndennoo, onon, on ceettiima golle ma66e oo ana weli on. Sabi kam6e, 6e mbarii annabaa6e, onon, odon maha janaale mum'en! ⁴⁹ Dum nee, Laamdo hakkilante oo wii: «Mi neldan 6e annabaa6e e nelaa6e, 6e mbara yoga, 6e torra yoga.» ⁵⁰ Dum wadi so yiyam annabaa6e njuppaadam gila e puddoode aduna oo dam, ana yobtee e yimbe oo jamaanu. ⁵¹ So goonga dee, mido wiya on: yiyam gila Haabiila faa Jakariyaa baraado hakkunde ittirde sadaka ndee e suudu Laamdo nduu, dum fuu dum yobete e oo jamaanu. ⁵² Bone yanan e mon, onon jannginoobe Sariya! Sabi on teetii cokitirgal anndal, on naataali onon e ko'e mon, kasen duu on kadii naatoobe 6ee naatude.

⁵³ Nde Iisaa iwi don ndee, dunkee'en Sariya e Farisa'en ana mettaa e mum sanne sanne. Ana lamndoo mo kulle keewde, ⁵⁴ hedde e6e tuufana mo faa 6e ke6a e makko haala ka 6e nannginira mo.

12

Haala kulol Laamdo

¹ Ko foti ujunaaji ujunaaji yimbe kawriti faa ana njaabondira. Nden Iisaa wii taalibaa6e mum 6ee:

—Ndeentee e yuufinirdi Farisa'en, dum woni 6e naafigi'en. ² Walaa fuu ko suudii ko 6anngintaake, walaa sirri mo saakataake. ³ Dum saabii huunde fuu ko kaal-don ley nimre nantete ley fooyre. Kasen duu ko ngunndi-don ley cuudi fuu, ooynete dow beneeji.

⁴ Mido haalana on, onon gidiraa6e am: pati kulee waroo6e yim6e 6e ngalaa fuu ko mbaawi caggal majjum 6ee. ⁵ Mi hollan on mo kaan-don hulde: kulee baroowo neddo baawdo tippaade dum ley jahannama. So goonga dee, mido wiya on: oon kaan-don hulde! ⁶ Tama biiwuuji joy coottataake buudi didi? Laamdo yeggitataa fay gootel e majji. ⁷ Onon, fay lee6i ko'e mon fuu ko limaa faa laa6i. Ndennoo, pati kulee, sabi onon 6uri biiwuuji keewdi teentilaade.

⁸ Mido wiya on: ceettaniido kam hakkunde yim6e fuu, miin Bii Neddo oo duu, mi seettanto dum yeeso malaa'ika'en Laamdo. ⁹ Kaa calaniido kam hakkunde yim6e, salante yeeso malaa'ika'en Laamdo. ¹⁰ Neddo fuu kaaldo ko boni e Bii Neddo, ana waawi yaafeede. Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo yaafataake. ¹¹ So on nabaama e cuudi baajordi naa yeeso hooree6e naa kaanankoo6e, pati mbembe-don ko njaaboto-don, naa ko kaalaton, ¹² sabi Ruuhu Ceniido oo anndinan on oon wakkati fuu ko kaan-don haalde.

Banndol haala arsukunte pamaro hakkille

¹³ Won biido e ley jamaa oo:

—Moobbo, wii mawnam oo hokka kam ngedu am e ndonu amen oo.

¹⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Hey aan! Homo wadi kam caroowo mon naa peccoowo jawdi mon?

¹⁵ O wii jamaa oo:

—Ndeentee e joote, sabi wanaa jawdi wuurnata neddo fay so tawaa mo arsukunte.

¹⁶ O haalani 6e banndol, o wii:

—Arsukunte gooto, gese mum moyyunoo faa sanne. ¹⁷ O miilii e hoore makko: «Hono ngadanmi? Sabi mi walaa fuu do mi moobta jamri am ndii. ¹⁸ Eyyoo! Mi wurjinan beembe am dee, mi maha godde burde de manngu, mi moobta hen jamri am ndii e ngalu am fuu, ¹⁹ mi wiya hoore am: A hebii ngalu baawdo jogaade ma duubi kuurdi, hankasen fowtu, jaamaa, njaraa, mbelto-daa.» ²⁰ Kaa Laamdo wii mo: «Pamaro hakkille! Yonki maa ittete e oo doo jemma. Homo heettata e ko paggiti-daa koo?» ²¹ Nii woni sifa neddo fuu paggitaniido hoore mum jawdi aduna, wanaa galo yeeso Laamdo.

Haala ndaartugol Laamu Laamdo

²² Caggal dum, o wii taalibaa6e makko 6ee:

—Dum saabii so mido wiya on: pati cunlanee e ley nguurndam mon ko jaamaton e ko boornoto-don. ²³ Sabi nguurndam buri nguure, terde buri koltal. ²⁴ Yeewee daawle dee: de aawataa, de ketataa, de ngalaa caakuuji, de ngalaa beembe, kaa Laamdo ana jamma de. Onon, odon buri pooli dii teentilaade do woddi! ²⁵ Homo e mon waawi beydude e balde mum fay jalooma gooto kammari sugulla mum? Walaa. ²⁶ Ndennoo, so tawii on mbaawaa wadude fey hono dum e famdude, ko saabii so odon cunjana ko heddi koo? ²⁷ Yeewee

piindiiji no peertirta. Di tampataa, di mottataa. Haya mido wiya on: Suleymaana e ngalu mum fuu paroraaki no gootel e majji nii. ²⁸ Laamdo ana holtina leggiri taweteendi ley ngesa hannde, tippeteendi e yiite janngo, sako onon, onon famdube hoolaare! ²⁹ Pati kiinnee ndaartude jaamdu e yardu, pati mbemmbe-don! ³⁰ Sabi dee kulle fuu yimbe aduna tan ndaarata dum. Kaa Baabiraado mon ana anndi odon kasindini e majjum. ³¹ Ko kaan-don wadude dee, ndaartee Laamu Laamdo. Ko heddii koo, on beydante dum.

³² Pati kulee, onon sewre famarde, sabi Baabiraado mon ana seyorii hokkude on Laamu oo. ³³ Coottee jawdi mon fuu, cakko-don. Moyyinanee ko'e mon danngaaji di mbonataa, njogo-don jawdi ngonndi dow kammu ndi timmataa, ndi gujjo badataako, mooyu duu bonnataa. ³⁴ Sabi do jawdi maa woni fuu, don yonki maa duu woni.

Bannadol haala lanndiniiɓe jabbaade kalfaado mum'en

³⁵ —Kumee, kuɓɓee lampaaji mon. ³⁶ Laatee hono yimbe lanndinaniibe jabbaade kalfaado mum'en nde wartata kuurtungu, faa udditana dum don e don so salminii. ³⁷ Kaadime'en be kalfaado mum'en tawi daanaaki, mbelii hoore. Mido haalana on goonga: o humoto, o joyyina be faa be jaama, o wara o gollana be. ³⁸ So o wartirii didabere jemma naa so tatabere jemma, be o tawri non ɓee, mbelii hoore.

³⁹ Paamee dum doo: sinndo jom galle ana andunoo wakkati mo gujjo warata, yoppataa o naata galle mum. ⁴⁰ Onon duu, lanndinee, sabi Bii Neddo oo waran e wakkati mo on miilaali.

⁴¹ Piyeer wii mo:

—Kalfaado, ngol banndol, minen tan kaaldu-
daa naa yimbe fuu?

⁴² Iisaa jaabii, wii:

—Homo woni golloowo koolniido, hakkilante,
mo kalfaado mum halfinta maccuḅe mum hokka
ḁum'en nguure mum'en? ⁴³ Oon golloowo mo
kalfaado mum warti so tawi ana golla golle mo
halfinaa oo, welii hoore. ⁴⁴ Mido haalana on
goonga: kalfaado oo halfinan mo jawdi mum fuu.
⁴⁵ Kaa so golloowo oo wii e hoore mum kalfaado
mum oo ḅooyii wartaali, hedde ana fiya maccuḅe
e horḅe, ana jaama ana yara ana sigira, ⁴⁶ nden,
kalfaado oo wartiran jalooma mo golloowo oo an-
ndaa e wakkati mo o miilaali, jukka mo jukkungo
naawngo, watta mo hakkunde ḅe nganaa hool-
niibe. ⁴⁷ Golloowo anndudo ko kalfaado mum
yidi, mo lanndinaaki fay huunde, mo gollaali ko
kalfaado mum yidi, fiyete ḅoggi keewdi. ⁴⁸ Kaa gol-
loowo mo anndaa ko kalfaado mum yidi, so wadii
ko fiyata ḁum, fiyete ḅoggi seeda. Dokkaado ko
heewi, lamndete ko heewi. Kalfinaado ko heewi,
lamndete ko ḅuri heewde.

No Iisaa laatorii sabaabu ceeraagu yimbe

⁴⁹ —Mi wardii wedaade yiite e leydi ndii. Mido
heppi nge huḅḅaali! ⁵⁰ Won lootogal batisima
naawngal ngal lootete-mi. Mido heppi ḁum
wadaali. ⁵¹ Odon miila jam ngardu-mi e leydi ndii
naa? Wanaa! Mido wiya on: seenndude yimbe
ngardu-mi. ⁵² Gila jooni yimbe njoyon ley galle
gooto ceeran, taton ḅee kaba e didon ḅee, didon ḅee
kaba e taton ḅee. ⁵³ Baabiraado haban e ḅiyum
gorko, biḁḁo gorko haban e baaba mum, inniraado

haŋan e ɓiyum debbo, ɓiddo debbo haŋan e inna mum, debbo ɓamaaɗo haŋan e esum debbo.

Haala seenndude mbaadiiji

⁵⁴ Iisaa wii jamaa oo kasen:

—So on njii luurde ana iwra hiirnaange tan, on mbiyan nde toŋan. Laatorto hono non duu.

⁵⁵ So henndu ɓaleeri wibbii, on mbiyan wulan taw. Hono non laatortoo duu. ⁵⁶ Onon naafigi'en! Oɗon mbaawi seenndude mbaadi leydi e kammu, ko waɗi so on mbaawaa seenndude mbaadi oo ɗoo jamaanu?

⁵⁷ Ko saabii so on mbaawaa anndande ko'e mon ko woni fooccitaare? ⁵⁸ So aɗa yaada e mo kaɓu-ɗaa faa cardoyon, ndaartu rewritinde e makko gila e laawol, pati o naɓe to caroowo, so caroowo oo hokke kayboowo kasu, kayboowo kasu oo duu udde. ⁵⁹ Miɗo haalane: abada a yaltataa, so a yoɓaali ko ndewete-ɗaa koo faa laaɓa.

13

Haala tuubugol e halkagol

¹ E oon wakkati, won warɓe so kumpiti Iisaa ko hewtii Galilinkooɓe yogaaɓe. Be mbii Pilaatu* jil-londiriino yiiyam maɓɓe e yiiyam sadakaaji maɓɓe.

² Iisaa jaabii ɓe, wii:

—Oɗon miila ɓee Galilinkooɓe torraaɓe ɓuri luuttude diina Galilinkooɓe heddiibe ɓee naa?

³ Miɗo haalana on: wanaa non. Kaa so on tu-ubaali, on fuu hono non kalkorto-ɗon. ⁴ Naa oɗon miccitoo sappo e njetton ɓe suudu Silowam toowndu nduu saami e mum'en faa maayi ɓee?

* **13:1** Pilaatu yo hooreejo leydi Yahuudiya.

Odon miila kambe buri Urusaliima fuu junuubu naa? ⁵ Mido haalana on: wanaa non. Kaa so on tuubaali, on fuu hono non kalkorto-don.

⁶ Caggal dum, o wadani be ngol bannadol:

—Neddo gooto tutiino ibbi ley ngesa mum. O wari tebude ki, kaa o tawaali e makki fay huunde. ⁷ Non o wii golloowo ngesa oo: «Hikka woni duubi tati, hitaande fuu mi waran faa mi teba ki, mi tawa ki rimaali. Feyyu ki! So walaa ko ki nafata, ko saabii so eki itta semmbe leydi ndii?» ⁸ Golloowo oo wii mo: «Kalfaado, yoppu ki doo faa mawuuri. Doo e nden, mi gaawtoto foomre makki, mi wada hen birgi. ⁹ Ana moyya ki rima doo e mawuuri. So ki rimaali, peyyaa ki.»

No Iisaa selliniri debbo ley jalaande fowte-teende

¹⁰ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana darii ana waajoo ley suudu waajordu wooturu. ¹¹ Debbo gooto mo ladde jawni duubi sappo e jetti ana tawaa don. O turiido tan, o waawaa dartaade fey. ¹² Nde Iisaa yiinoo mo ndee, noddi mo, wii mo:

—Bannadam debbo, a dadii e jaw maa oo.

¹³ Iisaa fawi juude mum dow makko, non o dartii cot! Hedde omo yetta Laamdo. ¹⁴ Jaka hooreejo suudu waajordu oo mettaama ko Iisaa sellini neddo ley jalaande fowteteende koo, wii yimbe bee:

—Balde jeegom kaande golleede ana ngoodi. E deen balde kaan-don warde sellineede, wanaa e jalaande fowteteende.

¹⁵ Iisaa jaabii mo, wii:

—Naafigi'en! Wanaa homo e mon fuu ana humta nagge mum naa ndakiiwa mum jalaande fowteteende yarnoya dum naa? ¹⁶ Oo debbo taanii Ibarahiima, mo Ibiliisa haɓɓiri duuɓi sappo e jetti, haanaa humteede jalaande fowteteende naa?

¹⁷ Nde Iisaa haalnoo dum ndee, waybe mum bee fuu njaagii faa walaa seese. Kaa jamaa oo fuu ana seyii e dow kaayeeffiji di o wadata dɗi.

Banndi haala Laamu Laamɗo

¹⁸ Iisaa wii:

—Hono Laamu Laamɗo wa'i? Kodum nanndinan-moo-mi? ¹⁹ Laamu Laamɗo ana nanndi e ngeeyu buyaage mo neddo ɓami, aawi e sardiye mum. Ngeeyu oo fudi, laatii lekki faa pooli ana jiba cuudi e caba mum.

²⁰ O wii kasen:

—Kodum nanndinan-mi e Laamu Laamɗo oo? ²¹ Omo nanndi e yuufinirdi ndi debbo ɓami, so jiiɓi e saawal tati conndi alkama faa ndi fuu ndi yuufi.

Haala damal paadungal

²² Iisaa ana fa'i Urusaliima, ana faɗa geelle e gure fuu, ana waajoo. ²³ Neddo gooto lamndii mo:

—Moobbo, yimbe seeda tan kisata naa?

O wii ɓe:

²⁴ —Tiinnee naatiron damal paadungal ngal, sabi mido wiya on: heewbe njidan naatude, ndonka. ²⁵ So jom galle oo immiima sokii damal ngal, onon on keedii sella odon calma, odon mbiya: «Kalfaado, udditan min!» o jaaboto on: «Mi anndaa to njeje-don!» ²⁶ Nden, on ndaroto odon mbiya: «Min jaamdii e maa, min njardii e maa, a waajike e daalaaje amen.» ²⁷ Mo jaaboto on: «Mi anndaa to njeje-don. Ngoddee kam, onon

oɔŋiiɓe!» ²⁸ On njiyan Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, kaɓum e annabaaɓe fuu ley Laamu Laamɗo, tawa onon oɗon mbedaa sella. Nannde nden on mboyan, on ɲeryondiran ɲiiye kammari mimsee mon. ²⁹ Yimɓe iwran funnaange e hiirnaange, saahal e ɓaleeri, njoodoo ɲaamda ley Laamu Laamɗo. ³⁰ Nden yoga e caggalaaɓe laatoto ardiiɓe, yoga e ardiiɓe laatoto caggalaaɓe.

No Iisaa sunɲirani yimɓe Urusaliima

³¹ E oon wakkati fuu, yoga e Farisa'en ngari, mbii mo:

—Iw ɗoo, njahaa e laawol maa, sabi Hirudus kaananke oo ana tewta no warde.

³² O wii ɓe:

—Njehee mbiyoyee ndoɓu oo: «Miin, mi ribban laddeji, mi sellinan ɲawɓe hannde e janngo. Nalooma tataɓo oo mi timminan golle am fuu.

³³ Kaa ana tilsii mi yaha hannde e janngo e faɓɓi-janngo, sabi annabaajo haanaa maayde so wanaa ley Urusaliima.»

³⁴ Hay yimɓe Urusaliima, on mbarii annabaaɓe, on mbardii nelaaɓe e mon kaaye! Cili kuurɗi njidu-mi hawrintinde ɓiɓɓe mon no cofal hawrintinirta ɓiɓɓe mum ley biifoole mum nii. Kaa on njaɓaali. ³⁵ Dum nee, on ɗaldete e Suudu mon Dewal, ndu laatoo saabeere. Midɗo wiya on: on njiyataa kam so wanaa faa wakkati mo mbiyaton e mum: «Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomiraadɗo!»†

† 13:35 Jabuura 118.26

14

No Iisaa selliniri gorko uppudo

¹ Wadiino e ley jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana wonnoo e galle hooreejo Farisa'en gooto faa jaama. Tawanoobe ton bee ngattani mo hakkille ² kammari neddo uppudo ana tawanoo don. ³ Iisaa haaldi e janginoobe Sariya e Farisa'en, wii:

—Sellinde jawdo ley jalaande fowteteende, ana dagii naa dagaaki?

⁴ Be fuu, be mbii teen. E oon wakkati, o memi jawdo oo, o sellini dum, o yoppiti dum. ⁵ Caggal dum, o wii be:

—Homo e mon biyum naa ngaari mum saamata e bunndu waasa yaltinde dum don e don, fay so dum jalaande fowteteende?

⁶ Be ndonki jaabaade mo e majjum.

Haala subaade joolle e noddude yimbe

⁷ Nde Iisaa yiinoo noddaabe bee ana cufoo joolle burde teddude ndee, o waajii be, o wii:

⁸ —So a noddaama kuurtungu, pati jooda e joonnde burnde teddude. Sabi burdo ma teddude ana waawi warde, ⁹ noddudo on oo wara, wiye: «Hokku oo doo joonnde ndee!» Nden, a yaagoto joodoyaade e joonnde burnde leydude ndee. ¹⁰ So a noddaama kuurtungu, joodoya caggal, yalla noddudo ma oo ana wara, wiye: «Gido, heettu yeeso gaa!» Nden, dum laatante teddungal yeeso noddaabe bee fuu. ¹¹ Sabi mawninkiniido fuu, leydinte, leydinkiniido teddinte.

¹² O wii noddudo mo oo duu:

—So ada noddá yimbe bottaari naa hiraande, pati noddu gidíraabe naa banndíraabe naa saki-raabe naa taakallemme'en maa tawaaabe yo ar-sukunte'en. So be noddite, dum laatoo mbarjaari maa. ¹³ So a wadii waliima, noddu misikiina'en e wooybe e bonnguuabe e wumbe. ¹⁴ Nden, a welan hoore, sabi been ngalaa ko njobire, a yobete janne immital fooccitiibe.

Banndol haala waliima

¹⁵ Gooto e jaamoobe bee, nde nani haala kaa ndee, wii mo:

—Naamoyoowo ley Laamu Laamdo, welii hoore.

¹⁶ Iisaa wii mo:

—Gorko gooto wadiino waliima, noddi yimbe faa heewi. ¹⁷ Nde jaamdu nduu tilinoo ndee, o neli kaadime makko to yimbe bee, wiya: «ngaree, waliima oo lanndinike.» ¹⁸ Be fuu, gooto gooto, be puddi ujaade. Gooto wii: «Mi soodii ngesa, ana tilsi mi yaha mi yiyoya nga, njaafodaa kam.» ¹⁹ Goddo wii: «Mi soodii ga'i demooje sappo e jale sari joy. Mido yidi hornoyde di, njaafodaa kam.» ²⁰ Goddo kasen wii: «Mi jommbaajo, dum saabii so mi hebataa warde.» ²¹ Kaadime oo warti, haaltani dum kalfaado mum. Oon bilaa, wii mo: «Yaa law ley boli e dinngiraaji ngeenndi ndii, noddoyaa misikiina'en e wooybe e wumbe e bonnguuabe.» ²² Kaadime oo warti, wii: «Kalfaado, ko mbii-daa koo fuu wadaama, kaa faa jooni yolanne ana heddii.» ²³ Kalfaado oo wii kaadime oo: «Yaa dow dati jaajudi e paadudi. Mo kebu-daa fuu, ndooldinaa dum wara naata, yalla suudu am nduu ana huuba. ²⁴ Sabi mido wiya on: fay gooto e be noddunoo-mi bee meedataa jaamdu am.»

No neddo laatortoo taalibbo Iisaa

²⁵ Yimbe heewbe ana njaada e Iisaa. O yeecitii, o wii be:

²⁶ —Gardo e am fuu, sinaa mi burana dum inna mum e baam mum e jom suudu mum e sukaaabe mum e mijiraaabe mum e mawniraaabe mum, mi burana dum fay katum e hoore mum. So wanaa dum, joomum waawaa laataade taalibbo am. ²⁷ Kasen duu, mo bamaali leggal mum bardugal jokka e am fuu, waawaa laataade taalibbo am.

²⁸ So won muuydo e mon mahude suudu toowndu, wanaa joomum joodoto tafon, hiisoo ko hasindini e mum, yeewa so ana jogii ko biltata dum naa?

²⁹ So wanaa dum, so joomum diidii tajnaali, jiido mo fuu jalan mo, ³⁰ wiya: «Yeewee oo neddo diidii, ronkii tajnude.» ³¹ Kasen, so kaananke yehii faa haboya e kaananke goddo, o miilataako tafon yalla worbe ujunaaji sappo ana mbaawi jabbaade worbe ujunaaji noogay faa kaaba e mum? ³² So mo waawaa jabbaade dum, o wadan e mum nelaabe gila yottaaki badaaki, faa jam wada hakkunde mabbe. ³³ Hono non, fay gooto e mon waawaa laataade taalibbo am so yoppaali ko jogii fuu.

³⁴ Lamdam ana moyyi, kaa so dam noottii lammude, kodum lamminta dam kasen? ³⁵ Walaa fuu do dam waawata naftoreede, wanaa e leydi, wanaa e birgi. Dam tippete sella.

Jom nowru fuu yo nanu.

15

Banndol haala mbaalu majjudo

¹ Duwaape'en e luuttoobe hono mum'en fuu ana badinoo mo faa kettindanoo mo. ² Farisa'en e dunkee'en Sariya ana nurnurta, ana mbiya:

—Oo ana jabboo luuttoobe ana jaamda e mum'en!

³ E ley dum, o wafani be ngol banndol, o wii:

⁴—So gooto mon ana jogii baali teemedere, majjiraama mbaalu gooto, wanaa yoppaan capande jeenay e jeenay dii fuu ley ladde tewtoya majjuḍo oo faa yiita dum naa? ⁵ So o yiitii mo, o towiran dum seyo. ⁶ Nde o warti galle makko fuu, o hawrintinan gidiraaḅe makko e taakallemme'en makko, o wiya dum'en: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbaalu am majjunooḍo oo.» ⁷ Miḍo haalana on: hono non seyo laatortoo dow kammu so luuttoowo gooto tuubii. Engo buri seyo capande njeenayon e njeenayon foocitiibe be kasindinaa e tuubal.

Banndol haala mbuudu cardi majjuḍo

⁸—Naa, so debbo ana jogii buudi cardi sappo, majjiraama hen gooto, huḅbataa lampa, wuuwa galle oo, tewtira mbuudu oo hakkille faa yiita dum naa? ⁹ So o yiitii mo, o hawrintinan gidiraaḅe makko e taakallemme'en makko, o wiya: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbuudu am majjunooḍo oo.» ¹⁰ Miḍo haalana on: hono non malaa'ika'en Laamḍo ceyortoo so luuttoowo gooto tuubii.

Banndol haala biḍḍo kalkiido

¹¹ Iisaa wii kasen:

—Gorko gooto ana joginoo biḅḅe worḅe diḍon.

¹² Mijiraado oo wii baam mum: «Baaba, hokkam ngedu am e jawdi ndii.» Ndennoo, baabiraado oo fecci jawdi mum ndii hakkunde maḅḅe. ¹³ Wadi

balde seeda, mijiraado oo reentini ko jogii fuu, dawii, yehi leydi ngodfundi. Ton o bonniri ngedu makko oo fuu e fijirde. ¹⁴ Nde o timminnoo ndee, yolbere bonnde wadi e ndiin leydi, o fudfi tampude. ¹⁵ O yehi o takkoyii e gorko jeyaado e ndiin leydi. Oon neldi mo gese mum faa mo duranoya dum girooji. ¹⁶ Omo muuyannoo fay naamde naamdu girooji dii, kaa fay gooto hokkaali mo. ¹⁷ Nde hakkille makko wartunoo ndee, o wii hoore makko: «Gollanoobe baabam naaman faa njoppa, miin mido maaya doo yolbere. ¹⁸ Mi immoto, mi hoota galle baabam, mi wiya dum: Baaba, mi toonii Laamdo, mi toonii ma, ¹⁹ mi haanaa fay wiyeede biya. Ndennoo, jogoram no gooto e golloobe maa bee nii!» ²⁰ Oon wakkati fuu, o immii o fa'i to baabiiko. Baaba oo soynii mo to woddi, bernde mum heccidi, dogi maabii mo. ²¹ Biddo oo wii mo: «Baaba, mi toonii Laamdo, mi toonii ma, mi haanaa fay wiyeede biya.» ²² Non baaba oo wii golloobe mum: «Njaawnee, ngaddoyee saaya burka fuu moyyude boornon mo, ngadanon mo felfelde e fedeeendu makko, ngadon pade e koyde makko. ²³ Ngaddon ngaari njarnaandi faa fayi ndii duu, kirson dum faa naamen, mbelto-den. ²⁴ Sabi biyam oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.» Nii be pudfi weltaare.

²⁵ E ley dum, biddo hammadiijo oo iwri gese. Nde o badinoo yottaade galle oo ndee, o nani bawdi e dippande. ²⁶ O noddi gooto e golloobe bee, o lamndii dum ko ndee dillere woni? ²⁷ Oon wii mo: «Mijna oo warti e jam, baam maa hirsanii mo ngaari payndi ndii.» ²⁸ Nii mawniraado oo

tikki, salii naatude galle oo. Baaba oo yalti, suri mo yalla omo naata. ²⁹ O jaabii baabiiko, o wii: «Annii, duubi kuurdi mido gollane, fay nde wootere mi salaaki yamiroore maa. Kaa dum e taweede, abada a hokkaali kam fay damngel faa miin e gidiraaḅe am, min mbeltoroo. ³⁰ Kaa ḅiya naamdo jawdi maa fuu e fugaaji so warti oo, a hirsanii dum ngaari payndi ndii.» ³¹ Baabiiko wii mo: «Binngel am, enen ngondi abada, ko nje-y-mi fuu, aan jey. ³² Ana haani ceyo-den, mbelto-den. Sabi miya oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.»

16

Banndol haala howruujo yoyudo

¹ Iisaa wii taalibaaḅe mum ḅee kasen:

—Arsukunte gooto halfiniino howruujo mum jawdi. O haalanaa howruujo oo ana bonna jawdi makko. ² O noddi dum, o wii: «Ko nanu-mi e maa koo, ko woni? War, hiisa ko kalfine-ḅaa koo, sabi hankasen a waawaa halfineede.» ³ Howruujo oo wii e hoore mum: «Hono ngadan-mi? Sabi kalfaado am yoppan kam golle. Mi walaa doole remde, mido yaagoo naagaade. ⁴ Ooho! Mi anndii no ngadan-mi, yalla ana dana jaḅḅiiḅe kam e ley cuudi mum'en, so mi boortaama.» ⁵ Oon wakkati, o noddiri ḅe kalfaado makko rewata ḅee, gooto gooto. O wii arano oo: «Hono foti kalfaado am oo rewete?» ⁶ Oon wii mo: «Bidonjaaji teemedere nebam ndewetee-mi.» Howruujo oo wii mo: «Bam dewtere maa namaale, yaawnu, jooda mbinndaa capande joy.» ⁷ O wii goddo kasen: «Aan nee, hono foti ndewete-ḅaa?» Oon wii mo: «Caakuuji teemedere gawri ndewetee-mi.» O wii oon: «Bam

dewtere maa pamaale, mbinndaa caakuuji capande jetti.» ⁸ Kalfaado oo mani howruujo oopiido oo saabe yoyre mum. Sabi yimbe adunankoo be buri yimbe jeyaa be e fooyre Laamdo be yoyande yimbe hono mum'en. ⁹ Miin, mido wiya on: tewtee gidiraabe, tewtiree be jawdi aduna yalla so ndi timmii, odon njaabbitee e ley nguurdam ndu-umiidam.

¹⁰ Iisaa beydi hen, wii:

—Koolniido e kulle pamare, hollan hoolaare e kulle teentiliide. Jambbiido e kulle pamare, jambboto e kulle teentiliide duu. ¹¹ Ndennoo, so on kollaali hoolaare e jawdi adunankoori ndii, homo fuu halfinta on jawdi ngoongaraari ndii? ¹² Kasen duu so on kollaali hoolaare e jawdi janandi, hono ndokkirte-don ko nje-don koo? ¹³ Golloowo fay gooto waawaa gollande halfaabe didon, sabi naa joomum wajii gooto, yidii keddiido oo, naa nanngondirii e gooto oo, yoppii keddiido oo. On mbaawaa gollidande Laamdo e jawdi.

¹⁴ Farisa'en be ana kettindoo dum fuu. Nde wonnoo be yiibe kaalisi, ebe njala mo. ¹⁵ O wii be:

—Onon, odon cenna ko'e mon yeeso yimbe, kaa Laamdo ana humpitii berde mon. Sabi ko yimbe teddinta koo, ana harmi to Laamdo.

¹⁶ Sariya oo e annabaa be ana ngoodunoo faa e jamaanu Yaayaa. Gila e Yaayaa Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo ana bannginee. Goto fuu ana habanoo naatude e makko. ¹⁷ Timmugol kammu e leydi buri newaade diina ittude tobbere wootere e ley Sariya oo.

¹⁸ Ceerdo jom suudu mum so bami goddo fuu, jeenii. Kasen duu neddo fuu bamdo debbo ceeraado, jeenii.

Banndol haala arsukunte e Laajaru

¹⁹ —Wadiino e bettaade, gorko arsukunte gooto parortonoodo burmusuuje bodeeje daatufe, duminoodo e neema e weltaare. ²⁰ Gorko uubaado mo walaa fay huunde, biyeteedo Laajaru, ana lelinoo damal galle makko. ²¹ Ana yidunoo naamde kedde makko, fay dawaadi ana ngarannoo ana mettoo uube makko dee. ²² Misikiino oo maayi, malaa'ika'en nabi dum faa to Ibarahiima. Arsukunte oo maayi kajum duu, iraa, ²³ naati yiite. E ley jukkungo makko ngoo, o hunci gite makko, o soynii Ibarahiima to woddi, Laajaru ana dow koyde mum. ²⁴ O eewnii o wii: «Maamam Ibarahiima, yurmam, nel Laajaru suuwa hoore fedeendu mum ley ndiyam, yalla ana buumna demngal am. Sabi mi torriike sanne ley ngee yiite.» ²⁵ Kaa Ibarahiima wii: «Binngel am, miccita a hebi neema maa e ley nguurndam maa, Laajaru kaa bone hebi. Jooni, kanko mo heban hinnee, aan torro-daa. ²⁶ Ko buri dum fuu, ngaykaare mawnde woni hakkunde amen e mon. Ndennoo so won yidube iwde to mon ngara ga amen, naa iwde ga amen njaha to mon, tawan mbaawaa.» ²⁷ Arsukunte oo wii: «Ndennoo maama, mido naage, nel Laajaru galle baabam, ²⁸ sabi mi dalii ton mijiraaɓe am njoyon worɓe, faa o jeertina ɓe pati ɓe ngara e oo nokku torra.» ²⁹ Kaa Ibarahiima wii mo: «Eɓe njogii dewtere Muusaa e dewte annabaabe ɓee, yo ɓe kettindano den.»

³⁰ O jaabii d̄um: «Wanaa non, maamam Ibarahi-
 ima! Kaa so won iw̄do hakkunde maaȳbe yehi
 to māb̄be, 6e tuuban.» ³¹ Ibarahiima wii mo: «So
 6e kettindanaaki Muusaa e annabaābe, fay iw̄do e
 hakkunde maaȳbe wādataa so 6e ngoond̄ina.»

17

Haala luuttude e yaafeede

¹ Iisaa wii taalibaābe mum 6ee:
 —Ko fergitata yim̄be faa luutta waasataa
 hēbeede, kaa bone woodanii laatiido sabaabu
 majjum. ² Haayre teddunde hāb̄bee e daande
 joomum tippee ley geeci 6uri moyyande d̄um,
 diina luuttinde gootel e koy d̄oo cukaloy. ³ Kaybee
 ko'e mon: so sakiike maa luuttii, j̄iṅaa d̄um. So
 tuubii, njaaf̄o-d̄aa d̄um. ⁴ So o toon̄ii ma cili jed̄d̄i
 e ley j̄alooma gooto, o warti e maa cili jed̄d̄i omo
 tuubane, njaaf̄o-d̄aa mo.

Haala goond̄inal e d̄owtaare

⁵ Nelaābe 6ee mbii Moobbo oo:
 —Beydan min goond̄inal.
⁶ Iisaa jaabii, wii:
 —So goond̄inal mon fam̄diriino no ngeeyu
 buyaage nii, so on mbiino kii d̄oo lekki ruggitoo,
 daroyoo ley geeci, ki d̄owntanto on.
⁷ Homo e mon maccūdo mum demoowo naa
 duroowo mum wartata ladde so wiya d̄um
 jaamdu mum annii oon wakkati fuu? ⁸ Walaa!
 A wiyan mo moyyinane jaamdu, o lanndinoo
 yalla omo gollane faa jaamaa njaraa. Caggal
 mum, o jaama kanko duu. Wanaa non worri
 naa? ⁹ Yalla a yettan maccūdo oo saabe wadii ko

njamir-daa d̄um koo? ¹⁰ Onon duu hono non. So on ngadii huunde fuu ko njamire-don, mbiyee: «Min maccoy tan, ko min kaani wadude nii min ngadi.»

No Iisaa selliniri seppaabe sappo

¹¹ Nde Iisaa yahannoo Urusaliima ndee, ya6borii hakkunde leyde Samariya e Galili. ¹² O wari faa o naata ngeenndi ngootiri, non seppaabe sappo worbe peewti mo, ndarii to toowti, ¹³ eewnii, mbii:

—Moobbo Iisaa, yurma min!

¹⁴ Nde o yiinoo 6e ndee, o wii 6e:

—Njehee, kolloyee ko'e mon yottinoobe sadaka 6ee.

E ley yaadu ma66e nduu, 6e cellinaa. ¹⁵ Gooto ma66e, nde yiinoo sellii ndee, wirfitii ana yetta Laamdo e daande toownde. ¹⁶ O diccii yeeso Iisaa, o yetti d̄um. Oon yo Samariyanke. ¹⁷ Iisaa ja6bitii, wii:

—Tama wanaa sappo 6ee fuu cellinaama? Hoto njeenayon 6ee nee ngoni? ¹⁸ Walaa miildo wirfi-taade yetta Laamdo so wanaa janano oo naa?

¹⁹ Caggal d̄um, o wii gorko oo:

—Imma yaa e laawol maa, sabi goondfinal maa danddii ma.

No Laamu Laamdo wardata

²⁰ Nden Farisa'en 6ee lamndii Iisaa mande Laamu Laamdo oo warata? O jaabii 6e, o wii:

—No Laamu Laamdo wardata nii, yiyataake.

²¹ Fay gooto waawaa wiide omo nii naa omo naa. Anndee, Laamu Laamdo ana hakkunde mon.

²² Caggal d̄um, o wii taalibaa6e makko 6ee:

—Wakkati waran mo muuyaton e mum yiide jalaade Bii Neddo oo, fay so jannde wootere, kaa on njiyataa. ²³ On mbiyete: «Omo too», naa «Omo gaa», pati njehee, pati njokkee 6e. ²⁴ Sabi no majere foynirta kammu fuu nii, hono non Bii Neddo laatortoo jannde gartol mum. ²⁵ Kaa ko adii dum, ana tilsi o torree torraaji keewdi, yimbe oo doo jamaanu tippitoo mo. ²⁶ No wa'unoo e wakkati Nuuhu nii, hono non kasen wa'ata e jalaade Bii Neddo: ²⁷ yimbe ana jaama, ana njara, ana ndewla, ana ndewlee, faa jannde Nuuhu naati laana kaa. Nii ilam tuufaanu dam wari, halkiri 6e fuu. ²⁸ Wa'an hono no wakkati Luudu nii, yimbe ana jaama, ana njara, ana cooda, ana cootta, ana ndema, ana maha. ²⁹ Kaa nde Luudu yaltunoo Sodooma ndee, Laamdo tomni yiite e sitti, halki 6e fuu. ³⁰ Hono non jannde banngugol Bii Neddo oo duu wa'ata. ³¹ Jannde nden, mo dum tawi dow bene, tawi kaaki mum ana ley suudu, pati wiya jippanto di. Mo dum tawi gese, pati hoota cuudi. ³² Miccitee jom suudu Luudu oo. ³³ Neddo fuu tewtudo danndude yonki mum, waasan ki, kaa neddo fuu baasudo ki, danndan ki. ³⁴ Midu haalana on: e oon jemma, yimbe didon leldiibe e daddo wooto, gooto mabbe nabete, goddo oo yoppee. ³⁵ Rewbe didon undoo6e, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee. [³⁶ *]

³⁷ Taalibaabe 6ee njaabbitii, mbii mo:

—Kalfaado, hoto dum wadata?

O wii 6e:

* **17:36** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 36:Wor6e didon won6e e ngesa ngoota, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee.

—Do jiibe ngoni fuu, don dute kawritata.

18

Banndol haala caroowo oojiido

¹ Iisaa wadani 6e banndol faa hollita 6e ana tilsi 6e nduumoo e duwaawu, pati 6e njeeboo. ² O wii:

—Caroowo gooto mo hulataa Laamdo, yaagataako fay gooto, ana wonnoo e ngeenndi ngootiri. ³ Debbo mo gorum maayi ana ley ndiin ngeenndi. Ana warannoo e caroowo oo, wiya: «Wallam faa mi hewta goonga hakkunde am e ka6do am oo.» ⁴ Caroowo oo deyyinii faa 6ooyi. Kaa saktii o wii hoore makko: «Fay so taweede mi hulataa Laamdo mi yaagataako fay gooto duu, ⁵ mi wallan debbo oo faa o hewta goonga makko, sabi omo torra kam, yalla omo sukkita noppi am.»

⁶ Caggal dum, Iisaa wii:

—On nanii ko caroowo oojiido oo wii naa?

⁷ Laamdo nee wallataa subaa6e mum wullitotoo6e dum jemma e jalooma 6ee fuu faa 6e kewta goonga ma66e naa? Mo jaabantaako 6e law naa?

⁸ Mido haalana on: o wallan 6e law. Kaa so Bii Neddo waroyii, omo tawa goondin6e mo e leydi ndii naa?

Banndol haala Farisanke e duwaaje

⁹ Yim6e jogorii6e ko'e mum'en yo foocitii6e, njataaki wo66e, been o wadani ngol banndol:

¹⁰ —Wor6e didon naati ley Suudu Dewal Mawndu nduu, faa ngada duwaawu. Gooto oo Farisanke, goddo oo duwaaje. ¹¹ Farisanke oo darii ana duworooyi ley 6ernde mum hono nii: «Laamdo, mi yettirii ma ko mi nanndaali e

yimbe heddiibe bee, dum woni wuybe e oopiibe e jeenoobe, e ko mi nanndaali e oo doo duwaaje koo. ¹² Mido hoora yontere fuu cili didi, mido itta jakka e huunde fuu ko kebu-mi.» ¹³ Duwaaje oo nee darii to toowti, huli fay tiggitaade kammu, jurginii, ana wiya: «Laamdo yurmam, mi luuttoowo.» ¹⁴ Haya, mido wiya on: oo hooti yo nanngiraado poocitiido, wanaa oo too. Sabi mawninkiniido fuu leydinte, leydinkiniido fuu toownete.

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹⁵ Won waddanbe Iisaa cukaloy keccoy, yalla omo mema koy. Kaa nde taalibaaabe bee njiinoo dum ndee, ndarii ana njahoo e yimbe bee. ¹⁶ Non Iisaa noddi taalibaaabe bee, wii dum'en:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kaadee koy, sabi wa'ube no makkoy nii bee njey Laamu Laamdo oo. ¹⁷ Mido haalana on goonga: mo jabiraali Laamu Laamdo oo no cukalel nii fuu, naatataa hen!

No Iisaa e gorko arsukunte ngaddi

¹⁸ Gooto e hooreebe Yahuudiyankooobe lamndii mo, wii:

—Moobbo moyyo, kodum kaan-mi wadude faa mi heba nguurndam nduumiidam?

¹⁹ Iisaa wii mo:

—Ko saabii so ada noddira kam moyyo? Moyyo walaa so wanaa gooto, oo woni Laamdo. ²⁰ Ada anndi dii doo sariyaaji: «Pati jeenu, pati naadu hoore, pati wuju, pati seeda fenaande, teddin inna maa e baam maa.»*

* **18:20** Pergu 20.12-16; Fillitagol Tawreeta 5.16-20

²¹ Hooreejo oo jaabii mo, wii:

—Mido haybi dum fuu gila e cukaaku am.

²² Nde Iisaa nanunoo dum ndee, wii mo:

—Ada jakoraa huunde wootere: soottu ko njogi-daa koo fuu, ndokkaa kaalisi oo misiki-ina'en. Nden, a heban jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa, njokkaa kam.

²³ Kaa nde mo nanunoo dum ndee, mo jirbinii, sabi o arsukunte joldo. ²⁴ Iisaa yeewi mo, wii:

—Hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁵ Sabi yabboraade ngelooaba e wuddere mesalal buri newaade, diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁶ Hettindantooɓe mo ɓee mbii:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁷ Iisaa jaabii:

—Do yimɓe dum laatataako, kaa edum laatoo to Laamdo.

²⁸ Piyeer jabbitii, wii:

—Minen, min njoppii ko min njogii fuu, min njokkii e maa.

²⁹ O wii ɓe:

—Mido haalana on goonga: neddo fuu joppirdo galle mum naa jom suudu mum naa sakiraaɓe mum naa saaraaɓe mum naa sukaaɓe mum saabe Laamu Laamdo, ³⁰ heban cowe keewde e oo doo wakkati mo ngon-den e mum jooni, heba nguurn-dam nduumiidam e wakkati garoyoowo oo duu.

No Iisaa sapporii nde tataɓere maayde mum e wuurtugol mum

³¹ Iisaa noddi taalibaaɓe mum sappo e didon ɓee, wii dum'en:

—Kettinee, eden nii ḡabbita Urusaliima. Ko annabaaḡe mbinndunoo haala Bii Nedḡo koo fuu, tabitan. ³² Sabi o wadete e juude heeferḡe, ḡe njaayra mo, ḡe torra mo, ḡe tutta e makko, ³³ ḡe piya mo dorri, ḡe mbara mo. Kaa ḡalooma tataḡo oo, mo wuurtan.

³⁴ Taalibaaḡe ḡee paamaali haala kaa. Maanaa makka suudanike ḡe, ḡe anndaa ko o yiḡi wiide.

No Iisaa wumtiniri bumḡo

³⁵ Nde Iisaa ḡadinoo Yeriko ndee, tawi bumḡo ana joodii sera laawol ngol, ana garbinoo. ³⁶ Oon maati jamaa ana yaḡḡoo, lamndii ko ḡum woni?

³⁷ Be mbii mo:

—Iisaa Nasaraatunke oo ḡettotoo ḡoo.

³⁸ O wulli, o wii:

—Iisaa, taanii Daawuuda, yurmam!

³⁹ Ardiiḡe ḡee ndarii ana njahoo e makko, ana mbiya o deyyinoo. Kaa o ḡeydii wullude, omo wiya:

—Taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁰ Iisaa darii yamiri ḡe ngadda mo e mum. Nde mo ḡadinoo ndee, Iisaa lamndii mo, wii:

⁴¹ —Kodum njiḡ-ḡaa mi wadane?

O wii:

—Moobbo, mi hewta gite am!

⁴² Iisaa wii mo:

—Wumtu, goondinal maa danndii ma.

⁴³ Don e ḡon o wumti, o jokki e mum, omo yetta Laamḡo. Nde yimḡe ḡee njiinoo ḡum ndee, ndarii ana njetta Laamḡo.

19

No Jakayus goondiniri Iisaa

¹ Iisaa naati Yeriko, ana seeka ngeenndi ndii.
² Gorko biyeteedo Jakayus ana wonnoo ton. O hooreejo duwaane'en, o arsukunte duu. ³ Omo yidunoo yiide Iisaa faa o annda ko woni, kaa o ronkii saabe billondiral, nde wonnoo mo da66o.
⁴ O dogi, o arditii, o nabbi lekki do Iisaa ya66ortoo doo faa o yiya dum. ⁵ Nde Iisaa yottinoo nokku oo ndee, tiggittii, yii mo, wii:

—Jakayus, yaawnu jippa, sabi ana haani mi jippoo galle maa hannde.

⁶ Jakayus yaawni jippii, ja66orii mo seyo. ⁷ Yii6e dum 6ee fuu keddii ana nurnurta, ana mbiya:

—O jippanoyike luuttoowo.

⁸ Kaa Jakayus darii yeeso Iisaa, wii:

—Moobbo, mi hokkan feccere jawdi am fuu misikiina'en. So won mo teetu-mi huunde, mi yoban dum cowe nay.

⁹ Iisaa wii mo:

—Hannde, kisindam naatii e oo galle, sabi oo duu yo taanii Ibarahiima! ¹⁰ Sabi Bii Neddo warii tewtude majju6e faa hisina dum'en.

Banndol haala mutakal

¹¹ Yim6e ana ngondi e hettindaade haala Iisaa, faa o fawi hen banndol gonngol. Sabi o 6adike Urusaliima, kasen duu yim6e miilii Laamu Laamdo 6anngan jooni temmbu. ¹² O wii:

—Gorko dimo dor yehi leydi ngoddfundi faa lamminee, caggal dum, warta. ¹³ O noddi kaadime'en makko sappo, o hokki gooto ma66e fuu mutakal kanje, o wii 6e: «Njaagoree faa mi warta.» ¹⁴ Kaa nde wonnoo yim6e ngeenndi makko njidaa mo, 6e immini nelaar6e caggal makko, 6e mbii: «Min

njidaa o laamoo min.» ¹⁵ Nde mo lamminaa so mo warti ndee, mo yamiri mo noddanee kaadime'en 6e mo halfini jawdi 6ee, faa mo annda ko gooto ma66e fuu tinorii e jaagu mum oo. ¹⁶ Arano oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike mutakal sappo.» ¹⁷ O wii dum: «Golle maa gasii sanne kaadime lobbo. Nde wonnoo a hoolnike e ko famdi, mi lamminii ma geelle sappo.» ¹⁸ Didabo oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike mutakal joy.» ¹⁹ O wii: «Aan duu, mi lamminii ma geelle joy.» ²⁰ Caggal dum, goddo kasen wari, wii: «Kalfaado, annii mutakal maa, mi pi6unoodo ngal e fetalaare ²¹ sabi mido hule. Sabi a gorko jaadudo, ada 6ama ko a resaali, ada hetta do a aawaali.» ²² O wii dum: «Dara! Haalaaji maa jaati cariran-maa-mi, aan kaadime laaliido. Ada anndi mi gorko jaadudo, mi 6aman ko mi resaali, mi hettan do mi aawaali. ²³ Ko saabii so a wadaali jawdi am ndii e ley banki, yalla ana dapa ko kebu-mi hen so mi wartoyii?» ²⁴ Caggal dum, kalfaado oo wii kaadime'en mum 6ee: «Teetee mo mutakal ngal, ndokkon ngal jogiido mutakal sappo oo.» ²⁵ Be mbii mo: «Kalfaado, kanko, omo jogii mutakal sappo.» ²⁶ O wii: «Mido haalana on, jogiido fuu beydante, kaa mo walaa, fay seeda mo jogii oo teetete. ²⁷ Kaa way6e am 6e njidaa mi laamoo dum'en 6ee, ngaddee 6e doo, mbaron 6e yeeso am.»

No Iisaa naatiri Urusaliima

²⁸ Nde Iisaa tilinoo haalde dum ndee, ardiid wobbe 6ee, 6abbiti fa'i Urusaliima. ²⁹ Nde o 6adinoo Baytifaaji e Baytaniya hedde waamnde haayre

wiyeteende Jaytun, o neli taalibaaʼbe makko dɔdon,
³⁰ o wii ʼbe:

—Njehee, naatoyee e ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii, on tawan mola ndakiiwa nga fay gooto waddaaki abada ana haʼbbii. Kumton nga, ngadon nga doo. ³¹ So won biido on, «Ko saabii so odon kumta nga?» mbiyon dɔm hono nii: «Moobbo ana haajaa nga.»

³² Nelaabe ʼbee njehe, tawri no o wiiri dɔm'en nii.
³³ E ley humtugol maʼbbe mola ngaa, jeyʼbe mola ngaa ʼbee mbii:

—Ko kumtirton mola ngaa?

³⁴ Be njaabii, ʼbe mbii:

—Moobbo ana haajaa nga.

³⁵ Nii ʼbe naʼbani Iisaa mola ngaa, ʼbe njappi e magga saayaaji maʼbbe, o waddii. ³⁶ No o yaarata nii, ʼbe mbeerti saayaaji maʼbbe dow laawol ngol.
³⁷ Nde o faandii Urusaliima ndee, hedde jipporde waamnde haayre wiyeteende Jaytun, tawi taalibaaʼbe ʼbee fuu ana keewi seyo, ndarii ana njetta Laamɔo e daande toownde, saabe deental kaayde de ʼbe njiinoo dee. ³⁸ Eʼbe mbiya:

—Barke woodanii kaananke gardoowo e dow innde Joomiraado!* Jam dow kammu. Teddeengal woodanii Laamɔo Toowdo!

³⁹ Yoga e Farisa'en tawaaʼbe e jamaa oo ʼbee mbii mo:

—Moobbo, haja taalibaaʼbe maa ʼbee!

⁴⁰ O jaabii ʼbe, o wii:

—Midɔo haalana on, so kamʼbe ʼbe ndeyyii, kaaye dee ngattata wullude!

* **19:38** Jabuura 118.26

No Iisaa woyirani Urusaliima

⁴¹ Nde o ɓadinoo, so o yii ngeenndi ndii ndee, o woyi ndi, ⁴² o wii:

—So aan duu, aɗa anndunoo hannde ko hokkete jam...! Kaa jooni, dum suudaama e gite maa. ⁴³ Nalaade ngaran nde wayɓe maa moyyinta cuudorde, pile, ɓille, ⁴⁴ ngurjine, kalke aan e ɓiɓɓe maa fuu. Be njoppataa e maa fay haayre wootere ana fawii dow wonnde, sabi a annditaali wakkati mo Laamɗo wari faabaade ma oo.

No Iisaa ribbiri jaagotoobe ley Suudu Dewal Mawndu

⁴⁵ Caggal dum, o naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, o darii omo ribba jaagotoobe, ⁴⁶ omo wiya dum'en:

—Ana winndii: «Suudu am laatoto rewruudu Laamɗo»,[†] kaa onon, on ngadii ndu suudorde yanoobe.

⁴⁷ Iisaa ana waajoo nannde fuu ley Suudu Dewal Mawndu nduu. Hooreeɓe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya e mawɓe lejol ngol ɓee ana ndaara no masinbinira mo, ⁴⁸ kaa ɓe ndonkii heɓude laawol, sabi yimɓe ɓee ana ngattani haalaaji makko ɗii hakkille faa sanne.

20

Do yamiroore golle Iisaa iwri

¹ Nannde wootere Iisaa ana janngina yimɓe ley daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu. E ley no o jannginirta ɓe Kabaaru Lobbo oo nii, mawɓe ɓee

[†] **19:46** Esaaya 56.7; Yereimiya 7.11

e hooreeḅe yottinooḅe sadaka e dunkee'en Sariya ngari e makko, ² mbii mo:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Homo yamir maa ngollaa ḁum?

³ Iisaa jaabii ḅe, wii:

—Miin duu, huunde wootere tan lamndotoomi on. Njaabo-ḁon kam ḁum: ⁴ lootogal batisimaYaayaa ngal, to Laamḁo iwri naa to yimḅe?

⁵ Be ndawridi hakkunde maḅḅe, ḅe mbii:

—So en mbii to Laamḁo, o wiyan: «Ndennoo ko saabii so on ngoondīnaali Yaayaa?» ⁶ Kaa so en mbii «yimḅe», jamaa oo wedoto en kaaye, sabi ḅe fuu eḅe tayori Yaayaa yo annabaajo.

⁷ Non ḅe njaabii ḅe anndaa to lootogal batisima Yaayaa iwri. ⁸ Iisaa wii ḅe:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

Banndol haala remoḅe bonḅe

⁹ Iisaa fuddi haalande yimḅe ngol banndol, wii:

—Nedḁo gooto tuti ngesa peguuje, hasiri nga remoḅe, dawi. O ḅooyi e dawol makko ngol.

¹⁰ Nde teḅugol yottinoo, o neli golloowo makko to remoḅe ḅee too, ḅe ngaddanoya mo ngedu makko e ḅiḅḅe peguuje dee. Kaa remoḅe ḅee pii nelaado oo, mbirfini ḁum juude teete. ¹¹ O neli e maḅḅe

golloowo godḁo, ḅe pii oon duu, ḅe koyni ḁum, ḅe mbirfini ḁum juude teete. ¹² O neli kasen golloowo tataḅo, ḅe mbarmini oon, ḅe ndibbi ḁum. ¹³ E oon wakkati, jom ngesa oo wii: «Hono ngadan-mi?

Ooho, mi nelan ḅiyam gorko korsuḁo oo, yaama ḅe njaagoo mo!» ¹⁴ Kaa nde remoḅe ḅee njiinoo biḁḁo oo ndee, mbiyondiri hakkunde mum'en:

«Oo woni donoowo mo, mbaren mo, keddoro-d'en ngesa ngaa!» ¹⁵ Be mbedii mo to caggal ngesa too, 6e mbari mo. Jooni nee, hono jom ngesa oo waddata e maɓɓe? ¹⁶ O waran, o halka remooɓe ɓee, o hasira ngesa ngaa woɓɓe.

Nde yimɓe ɓee nannoo ɗum ndee, mbii:

—Pati hono majjum laato!

¹⁷ Iisaa yeewi ɓe, wii:

—Ndennoo, koɗum woni maanaa ko winndii koo:

«Haayre nde mahooɓe ɓee tippitii ndee, kaɗum laatii haayre ɓurnde fuu teentilaade e maadi ndii?»*

¹⁸ Nedɗo fuu caamɗo e nden haayre, helan. Nedɗo fuu mo nde saami e mum, noyoto.

¹⁹ Dunkee'en Sariya e hooreeɓe yottinooɓe sadaka paamii banndol ngol e mum'en fewti. Be njidiiino nanngude mo ɗon e ɗon, kaa ɓe kulii yimɓe.

Haala yobugol lampo

²⁰ Dunkee'en Sariya e hooreeɓe yottinooɓe sadaka ngattani Iisaa hakkille, neli horooɓe nanndinkiniiɓe e moyyube, yalla ana keɓa e haala makko laawol, ngada mo e juude goforneer laamiido leydi ndii oo, sara ɗum. ²¹ Been lamndii mo:

—Moobbo, miden anndi ko kaalataa koo e ko mbaajoto-ɗaa koo yo goonga, miden anndi a ɓurdintaa yimɓe, ada jannginira laawol Laamɗo ngol goonga. ²² Minen nee, ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawɗo oo lampo naa dagaaki?

* **20:17** Jabuura 118.22

²³ Nde wonnoo o faamii hiila maɓɓe kaa, o wii ɓe:

²⁴ —Kollee kam mbuudu cardi! Natal homo e innde homo woni doo?

Be mbii:

—Kaananke Roma.

²⁵ Caggal dum, o wii ɓe:

—Ndennoo ndokkee kaananke Roma oo ko jey, ndokkee Laamɗo duu ko jey.

²⁶ Be ndonki heɓude laawol e ko mo haalata yeeso yimɓe koo, jaabu makko oo haaynii ɓe, ɓe ndeyyinii.

Haala immitagol maayɓe

²⁷ Yoga e waalde Saduki'en ngari e Iisaa. Kamɓe ngonni fennuɓe immital. Be lamndii mo, ɓe mbii:

²⁸ —Moobbo, Muusaa yamirii en, so neddo ɓamii debbo, maayii, heɓaali ɓiddo, mijum naa mawnum ɓamta debbo oo, yalla ana heɓana maaydo oo beyngu. ²⁹ Wadiino e ɓettaade rimdaaɓe njeddon. Arano oo ɓami debbo, maayi, heɓaali ɓiddo. ³⁰ Didaɓo oo ɓamti debbo oo, maayi, ³¹ tataɓo oo jokki hen. Hono nii njeddon ɓee fuu ɓamiri mo, dalaali ɓiddo. ³² Caggal maɓɓe ɓe fuu, debbo oo duu maayi. ³³ Ndennoo, jannde immital, homo e maɓɓe debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi ɓe njeddon fuu ɓe ɓamiino mo.

³⁴ Iisaa jaabii ɓe, wii:

—Yimɓe oo jamaanu ana ɓama, ana ɓamee.

³⁵ Kaa haandinaaɓe e nguurndam janngo, kaɗum e immitagol ɓee, ɓamataa, ɓamataake, ³⁶ sabi ɓe mbaawaa maayde kasen. Be laatoto no malaa'ika'en nii, ɓe ɓiɓɓe Laamɗo, sabi ɓe immi-tike e maayde. ³⁷ Kaa ko maayɓe immitoto koo,

fay Muusaa sappike dum e ley haala wuutuure. Sabi ton o noddiri Joomiraado oo «Laamdo Ibarahi-ima e Laamdo Isiyaaka e Laamdo Yaakuuba.»†

³⁸ Laamdo yo Laamdo wuurbe, wanaa Laamdo maaybe.‡ Sabi banngal makko yimbe fuu yo wuurbe!

³⁹ Yoga e dunkee'en Sariya mbii:

—Moobbo, a haalii goonga.

⁴⁰ Caggal dum, be cuusaali lamndaade mo fay huunde.

Kabaaru Almasiihu e Daawuuda

⁴¹ Iisaa wii be:

—Hono be mbaawiri wiide Almasiihu yo taanii Daawuuda? ⁴² Daawuuda e hoore mum wii e ley dewtere mum Jabuura:

«Joomiraado wii Joomam:
Jooda naamo am,

⁴³ faa mi wada nja66aa waybe maa.»§

⁴⁴ Daawuuda «Joomam» noddirta mo, ndennoo, hono mo laatortoo taanum tan?

No Iisaa feliri dunkee'en Sariya

⁴⁵ Nde wonnoo yimbe bee fuu ana kettindanoo mo, o wii taalibaa6e makko bee:

⁴⁶ —Ndeentee e dunkee'en Sariya yidube yiiloraade saayaaji mawdi e jowteede ley luumooji, foodantoo6e joolle burde teddude e ley cuudi baajordi e ley yanngeeji fuu. ⁴⁷ E6e teeta cuudi rewbe talka'en be worbe mum'en maayi, e6e njuutina duwaawuuji ma66e faa be nanndinkinoo

† **20:37** Pergu 3.6 ‡ **20:38** Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko 6ooyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo ma66e koo, holli e6e nguuri. § **20:43** Jabuura 110.1

e moyyube. Kambe, jukkungo naawngo burata jippineede e ma6be.

21

Haala sadaka burdo moyyude

¹ Iisaa hunci gite, yii arsukunte'en ana ngada sadakaaji mum'en e keesu sadaka oo. ² Mo yii debbo misikiino mo gorum maayi, kapum duu ana wada hen buudi didi. ³ E ley dum, o wii:

—Mido haalana on goonga: oo debbo misikiino, ko o wadi e ley keesu oo koo, 6uri ko 6ee too fuu ngadi hen koo. ⁴ Sabi 6e fuu, ko bonnantaa 6e huunde tan 6e ngadi hen, kaa kanko debbo oo, ko o hasindini e mum o wadi hen, ko o jogii faa o wuurda koo fuu.

Haala taagumansaaji kollooji timmoode aduna

⁵ Won yogaa6e ana kaala haala Suudu Dewal Mawndu nduu, no ndu njardiniraa kaaye e kulle cakkaade. Nden Iisaa wii:

⁶ —Ko njiyaton koo, wakkati waran nde fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

⁷ Be lamndii mo, 6e mbii:

—Moobbo, humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata wadugol kudde dee fuu?

⁸ O wii:

—Ndeentee pati on yonne. Heew6e ngardan innde am, mbiya: «Miin woni kanko», «Wakkati oo 6adike». Pati njokkee 6e. ⁹ So on nanii golowole e murtereeji, pati kulee. Ana tilsi dum wada tafon, kaa dum wanaa timmoode don e don.

¹⁰ O jokki wiide:

—Lejɔl haʒan e lejɔl, laamu haʒan e laamu, ¹¹ dimmbande leydi mawde e yɔlbereejɔ ngadan, ɲawuuji bondi ngaran e nokkuuje yɔgaaje, kulle kulɓiniide e taagumansaaji mawdi ɓanngan dow kammu. ¹² Kaa gila dum fuu dum wadaali, yimbe nanngan on, torra on cara on ley cuudi baajordi, mbede-don e kasu, nabe-don yeeso kaanankooɓe e saroobe saabe am. ¹³ Dum hokkan on seettanaade kam. ¹⁴ Piɓee anniya e ɓerde mon mbaason landinanaade no ndanndirton ko'e mon, ¹⁵ sabi mi hokkan on waawde haala, mi hokkan on hakki-lantaaku ko waybe mon ɓee fuu mbaawaa salaade naa yeddude. ¹⁶ Saaraabe mon e sakiraaɓe mon e koreejɔ mon e gidiraaɓe mon, kaɲum'en njamm-botoo on, mbara yoga e mon. ¹⁷ Yimbe fuu mɓajan on saabe am, ¹⁸ kaa fay leembol ko'e mon maj-jataa. ¹⁹ Muɲal mon ndanndirton yonkiiji mon.

No Urusaliima halkirtee e no Bii Neddo oo wartirta

²⁰ —Nde njii-don Urusaliima ana filaa konuuji fuu, anndee helde mum ɓadike. ²¹ Oon wakkati, ɓe dum tawi Yahuudiya fuu, yo ndogu peewa baamle kaaye, ɓe dum tawi e ley ngeenndi ndii fuu, yo njaltu e mayri, tawaaɓe ladde duu, pati naattu ngeenndi ndii. ²² Sabi deen ɲalaade yo ɲalaade yɔɓtagol, faa ko winndii koo fuu tabita. ²³ Bone woodanii haamili'en e muyninoobe ley deen ɲalaade! Sabi torraaji mawdi njanan e leydi ndii, jukkungo jippoo e lejɔl ngol. ²⁴ Be cam-minirte kaafaawi, ɓe nanngée, ɓe nabeɓe hakkunde heeferbe. Been ndippan e Urusaliima faa nde wakkati mum'en timmi.

²⁵ Taagumansaaji ngadan e naange e lewru e koode. Kulol wadan e leydi ndii, faa leji dñi fuu mbembee saabe dillere geeci e bempeeje mum. ²⁶ Yimbe modoto saabe kulol so miilike albalaawu jippotoodo e aduna oo, sabi fay kulle gonde dow kammu dee ndimmboto. ²⁷ E oon wakkati, Bii Neddo oo yiyete, ana wara e duule, ana warda baawde e teddeengal manngal. ²⁸ Onon, so dum fuddii wafude, ceyo-don, njoonndoro-don sootti-teede mon badike.

Banndol haala ibbe

²⁹ Caggal dum, o haalani be ngol banndol:

—Taykitee ibbe e ledde godde dee fuu. ³⁰ So on njii de mbillitii, odon anndi onon e ko'e mon, ndunngu badike. ³¹ Hono non, so on njii deen kulle ana ngada, anndee Laamu Laamdo oo badike. ³² Mido haalana on goonga: oo jamaanu timmataa, tawee kudde dee fuu ngadaali. ³³ Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dñi timmataa abada.

Haala jeertanagol gartol Almasiihu

³⁴ —Ndeenee ko'e mon pati berde mon metta, so kebbinoro-don yaraawo faa cigiron, so cunlanon aduna, so jannde gartol Almasiihu ndee juhira on ³⁵ no piccal nii. Sabi ende wara dow yimbe aduna fuu. ³⁶ Ndennoo, njeerto-don wakkati fuu, nduwo-don, yalla odon keba dadude e deen kulle gadooje fuu, mbaawon daraade yeeso Bii Neddo oo.

³⁷ Nalooma, Iisaa ana waajoo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, jemma, o yaltan, o waaloya dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun. ³⁸ Yimbe fuu ana immoo, ana njaha to Suudu Dewal

Mawndu too gila beete kecco faa kettindanoo mo.

22

No hooreeɓe ndawriri faa nannga Iisaa

¹ Wakkati iidi mo buuru yuufinaaka biyeteedo Paska oo ɓadike. ² Hooreeɓe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya ɓee ana tewta no mbarda Iisaa, kaa eɓe kula yimɓe ɓee.

³ Nden Ibiliisa naati e Yahuuda annditirteedo Isikariyota, jeyaado e sappo e didon ɓee. ⁴ Yahuuda yehi haaldoyi e hooreeɓe yottinoobe sadaka e hayboobe Suudu Dewal Mawndu nduu no o wadira Iisaa e juude mum'en. ⁵ Be ceyii, ɓe podani mo ɓe njeenan mo kaalisi. ⁶ O jaɓi, omo fiya dabare no o jambortoo Iisaa tawa yimɓe ɓee kumpitaaki.

Haala lanndinanaade hiraande iidi Paska

⁷ Iidi mo buuru yuufinaaka, nde ɓe mboownoo hirsude jawdi Paska ndee, yottii. ⁸ Nden Iisaa neli Piyeer e Yuhanna, wii dum'en:

—Njehee lanndinaneen en hiraande iidi Paska faa jaamen.

⁹ Be lamndii mo:

—Hoto njid-ɗaa min lanndinoyoo nde?

¹⁰ O wii ɓe:

—Yeewee, so on naatii ngeenndi ndii, on kawran ton e gorko, ana roondii mbulku ndiyam. Njokkee e makko faa e galle do mo naatata doo, ¹¹ mbiyon jom galle oo: «Moobbo wii suudu hondu jaamdata e taalibaaɓe mum ɓee hiraande iidi Paska?» ¹² O hollan on sooro manngo paraango, ton lanndinanto-ɗon en dum.

¹³ Be njehi, 6e tawri hono no o wii 6e nii, 6e lanndinii hiraande Paska ndee.

No Iisaa hiirtidorii e taalibaa6e mum hiraande iidi Paska

¹⁴ Nde wakkati oo yottinoo ndee, o joodii kanko e sappo e didon 6ee. ¹⁵ O wii 6e:

—Midó yidi jaamdude e mon sanne hiraande Paska ndee, gila mi torraaka. ¹⁶ Sabi mido wiya on: mi hiirtataako nde kasen faa jannde nde nde tabiti ley Laamu Laamdo.

¹⁷ O 6ami horde, o yetti Laamdo, o wii:

—Nanngée dum, peccee dum e hakkunde mon ¹⁸ sabi mido wiya on: mi yarataa peguujam kasen faa nde Laamu Laamdo waroyi.

¹⁹ Kasen, o 6ami buuru, o yetti Laamdo, o helti, o hokki 6e, o wii:

—Dum yo terde am cakkiraade kammari mon, ngadee dum faa miccito-don kam.

²⁰ Hono non duu, nde 6e tilii hiraande ndee, o 6ami horde peguujam, o hokki 6e, o wii:

—Ndee doo horde woni aadi keyri. Aadi ndii tabintiniraama yiyam am njupportoodam saabe mon. ²¹ Kaa jammbotodo kam oo ana jaamda e am e la'al gootal. ²² Waajibi Bii Neddo dalira aduna no fodiranaa nii. Kaa bone woodanii jammbotodo mo oo!

²³ Hedde e6e lamndondira hakkunde ma66e homo e ma66e gollata oo golle.

No Iisaa waynorii taalibaa6e mum 6ee

²⁴ Nii taalibaa6e 6ee ndarii ana njeddondira hakkunde mum'en homo 6uri teddude. ²⁵ Iisaa wii 6e:

—Kaanankooḅe ana ndonna laamu mum'en dow leji mum'en. Jom'en doole e maḅḅe ḅee duu ana njidi noddireede sooninkooḅe. ²⁶ Kaa onon, wanaa non ḁum laatortoo hakkunde mon. Ko kaan-don laataade dee, ḅurḁo teddude e mon yo laato hono cukalel, ardiido laatoo hono golloowo. ²⁷ Homo ḅuri teddude, joodiido faa jaama naa ḅattinoowo jaamdu? Wanaa jaamoowo oo naa? Kaa miin, mido wa'i hakkunde mon no ḅattinoowo jaamdu nii.

²⁸ Onon ngoni wonduḅe e am e ley ko koro am ittete koo fuu. ²⁹ Kammari ḁum, miin duu, mi hokkii on laamu no Baabiraado am hokkiri kam laamu nii, ³⁰ faa jaamden, njarden e la'al am ley laamu am, njoodo-don e dow joodorde kaanankooḅe, caron cuudi baaba Israa'iila sappo e didi dii.

³¹ Simon, Simon, Ibiliisa jaagike faa seda on no alkama sedirtee nii. ³² Kaa mi jaaganike ma pati goondinal maa mursee. Aan, so a wartii e am, ngadaa e sakiraaḅe maa ḅee semmbe.

³³ Piyeer wii mo:

—Kalfaado, mi lanndinike naḅdeede e maa kasu e wardeede e maa!

³⁴ Kaa Iisaa wii:

—Piyeer, mido haalane: fade ndontoori jogginginde hannde a wiyan a anndaa kam cili tati.

³⁵ O wii ḅe kaseen:

—Nde nelunoo-mi on rafi dannga e mbasu e pade, won ko naki on naa?

Be mbii:

—Walaa!

³⁶ O wii ḅe:

—Jooni kaa, jogiido dannga ɓama, jogiido mbasu naɓora, mo walaa kaafaawi, sootta saaya mum sooda ngooti. ³⁷ Sabi ana winndii mi hiisodete e bonɓe.* Mido wiya on: ana tilsi dum hewtoo kam. Ko cappanaa-mi koo fuu goondaŋ.

³⁸ Be mbii:

—Kalfaado, kaafaaje diidi annii!

O wii ɓe:

—Heyii!

No Iisaa ɲaagorii Laamdo dow waamnde haayre Jaytun

³⁹ Iisaa yalti, fa'i waamnde haayre wiyeteende Jaytun no o woowiri nii. Taalibaaɓe makko ɓee njokki e makko. ⁴⁰ Nde o yottinoo ndee, o wii ɓe:

—Nduwee pati on ceyte.

⁴¹ Caggal dum, o toowtiri ɓe ko waarata e wedande haayre, o diccii, omo duwoo, ⁴² omo wiya:

—Baaba, so a muuyii, woddinam ndee horde bone. Kaa pati laatoo sago am, laatoo sago maa aan!

⁴³ Oon wakkati fuu, malaa'ika iwruɗo dow kammu ɓanngani mo, hokki mo semmbe. ⁴⁴ O ruubi faa walaa seese, o ɓeydii tekkinde duwaawu makko, nguli makko ana toɓɓa e leydi no toɓɓe yiyam nii. ⁴⁵ Nde o tilii duwaade ndee, o wirfitii e taalibaaɓe makko ɓee, o tawi eɓe daanii saabe terde baatude. ⁴⁶ O wii ɓe:

—Kodum daanoto-don? Immee nduwo-don, pati on ceyte!

No Iisaa nanngiraa

* **22:37** Esaaya 53.12

⁴⁷ Omo e haala kaa faa jamaa wari. Biyeteedo Yahuuda, gooto e sappo e didon bee, ardiid bee. Yahuuda battitii Iisaa faa buuccoo dum. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—Yahuuda, buccaango njammborto-daa Bii Neddo oo naa?

⁴⁹ Nde wondube e Iisaa bee njii ko wadata koo ndee, mbii:

—Kalfaado, min coppa bee kaafaaje naa?

⁵⁰ Non gooto maabe soppo golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo tayi nowru mum jaamuru. ⁵¹ Iisaa jaabii, wii:

—Daldee nii!

O memi nowru kaadime oo, o sellini dum. ⁵² Iisaa haalani warbe nanngude dum bee, mawbe bee e hooreebe yottinoobe sadaka e hayboobe Suudu Dewal Mawndu bee, wii:

—Ko ngardu-don e kaafaaje e cabbi faa nangan kam hono mi janoowo? ⁵³ Nannde fuu mido wondunoo e mon ley Suudu Dewal Mawndu nduu, on pawaali e am junngo. Kaa jooni yo wakkati mon, jooni yo wakkati mo nimre laamootoo.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁵⁴ Be nanngi Iisaa, bee ngusi dum faa ley galle Jottinoowo Sadaka Mawdo. Piyeer jokitii mo fali daawre hakkunde maabe. ⁵⁵ Yiite huubanooma hakkunde daalaare galle oo, Piyeer wari jooddii e joodiibe ton bee. ⁵⁶ Kordo gooto yii omo fewti e fooyre ndee, taykitii mo faa gasi, wii:

—Oo duu e makko wondunoo.

⁵⁷ Nii Piyeer yeddi mo, wii:

—Banndam debbo, mi anndaa mo fey.

⁵⁸ Nde booynoo seeda, goddo yii mo, wii:

—Aan duu e maɓɓe njeye-daa!

Piyeer wii oon:

—Gido, mi jeyaaka e maɓɓe!

⁵⁹ Faa wadi leer caggal mum, goddo kasen imini haala kaa, wii:

—Tayoral, kanko duu omo wondunoo e makko, sabi o Galilinke.

⁶⁰ Piyeer jaabii, wii:

—Gido, mi faamataa ko kaalataa koo!

O tilaaki haalde, faa ndontoori joggini. ⁶¹ Nden Iisaa yeecitii, yeewi Piyeer. Non Piyeer miccitii konngol ngol Iisaa haalannoo dum ngol: «Faa ndontoori jogginde hannde, a wiyan a anndaa kam cili tati.» ⁶² O yalti sella, o darii omo woya faa omo heppiya.

No mawbe diina cariri Iisaa

⁶³ Yimbe nannguɓe Iisaa ɓee ndarii ana njaayra dum, ana piya dum. ⁶⁴ Be cuddi yeeso makko, ebe lamndoo mo, ebe mbiya:

—Annditin homo fii maa!

⁶⁵ Hedde ebe mbiya mo bihiile bonde.

⁶⁶ Nde weetunoo ndee, waalde Saahiiɓe ndee hawriti, dum woni mawbe lejol ngol e hooreeɓe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya. Iisaa wad-daa yeeso maɓɓe. ⁶⁷ Be mbii dum:

—So aan woni Almasiihu oo, haalan min.

O wii ɓe:

—Fay so mi wii on non, on njaabataa. ⁶⁸ So mi lamndike on duu, on njaabataako. ⁶⁹ Kaa gila jooni, Bii Neddo oo joodoyto jaamo Laamdo, Jom Baawde oo.

⁷⁰ Be fuu ɓe mbii:

—Ndennoo a Bii Laamdo naa?

O wii ɓe:

—No mbii-don nii.

⁷¹ Be mbii:

—En kaajaaka seedee hankasen, nde wonnoo o haaldii hunduko makko, en fuu en nanii!

23

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹ Caggal dum, waalde Saahii6e ndee fuu immii, nabi Iisaa to Pilaatu goforneer oo. ² Be ndarii ebe ngullanoo mo, ebe mbiya:

—Min tawii oo ana jirkita lejol amen, ana hada dum yobude kaananke Roma oo lampo, ana wiya hoore mum yo Almasiihu, dum woni kaananke.

³ Pilaatu lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankoo6e oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

⁴ Pilaatu jabbitii, wii hooree6e yottinoobe sadaka e jamaa oo fuu:

—Mi yiyaali e makko daliili fuu ko jukkata mo.

⁵ Kaa 6e cattini e haala ma66e faa sanne, ebe mbiya:

—Ko o waajotoo koo ana murtina yim6e ley leydi Yahuudiya fuu, gila Galili to o fuddiri too faa doo.

⁶ Nde Pilaatu nanunoo dum ndee, lamndii yalla o Galilinke naa? ⁷ O faami Iisaa e laamu Hirudus iwata, o neldi dum Hirudus. Sabi e ley den jalaade tawi Hirudus ana Urusaliima. ⁸ Nde Hirudus yii Iisaa ndee, weltii hen sanne, sabi 6ooyii omo yidi yiide dum saabe ko mo nannoo e mum koo. Kasen duu omo yeloo yiide dum ana wada kaayde. ⁹ O lamndii dum lamndi keewdi, kaa Iisaa jaabaaki

fay huunde. ¹⁰ Hooreeḅe yottinooḅe sadaka e dunkee'en Sariya ndarii ḁon, ana ngullanoo mo ko mbaawi fuu. ¹¹ Hirudus duu hoyni mo, jaayri mo, kaḁum e sordaasi'en mum, ḅoorni mo saaya lobba, neltiri mo Pilaatu. ¹² Nannde mum Pilaatu e Hirudus laatii gidiraabe, arannde ḅe honnondirnooḅe.

No Iisaa sariraa yo bareteedo

¹³ Pilaatu noddi hooreeḅe yottinooḅe sadaka e mawḅe ḅee e yimḅe fuu, ¹⁴ wii ḁum'en:

—On ngaddanii kam oo nedḁo jirkitoowo yimḅe. Mi lamndike mo yeeso mon, kaa ko ngullaniri-ḁon mo koo fuu, mi yiyaali hen daliili ko jukkata mo. ¹⁵ Hirudus duu yiyaali e makko fay huunde, sabi o neltirii en mo. Anndee, oo gorko wadaali fay huunde ko warata ḁum. ¹⁶ Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo. [¹⁷ *]

¹⁸ Be fuu ḅe ngullidi daande wootere, ḅe mbii:

—War mo, njoppitanaa min Barabas!

¹⁹ Barabas nee yo uddiranooḁo kasu saabe murtere wadunoonde e ngeenndi ndii, e saabe war-hoore. ²⁰ Pilaatu haaldi e maḅḅe cilol ḁidaḅol dow yidude yoppitinde Iisaa, ²¹ kaa ḅe ndarii eḅe ngulla, eḅe mbiya:

—Tontu mo! Tontu mo e leggal bardugal!

²² Pilaatu wii ḅe tataḅol:

—Kodum o wadi ko boni? Mi yiyaali e makko daliili fuu ko haani warde mo! Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo.

* **23:17** E dereeji ḅooyḁi ḁii, yoga ana ḅeyda aaya 17:Nde wonnoo ana tilsi e Pilaatu iidi Paska fuu yoppitana ḅe kasunke gooto.

²³ Kaa 6e beydii wullude gullaali mawdi, ebe mbiya o tontee. Gullaali ma66e dñi njaalii Pilaatu, ²⁴ o fellisi wadande 6e ko 6e ñaagii koo. ²⁵ O yoppitani 6e mo 6e ñaagii yoppitee oo, oon yo uddiranoodo kasu saabe murtere e war-hoore. Kaa Iisaa, o wadi ñum e juude ma66e, faa 6e ngada ñum ko weli 6e.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

²⁶ Nde 6e na6ata mo ndee, 6e nanngi gorko Sireenanke biyeteedo Simon, iwru6o ley ladde. Be mbakkini ñum leggal bardugal ngal faa jokka e caggal Iisaa. ²⁷ Yim6e heew6e njokki hen. Rew6e duu ana hakkunde ma66e, ana mboya no ñum foti mettude ñum'en. ²⁸ Iisaa yeecitii rew6e 6ee, wii ñum'en:

—Rew6e Urusaliima, pati mboyee kam, mboyee ko'e mon e 6i66e mon! ²⁹ Sabi ñalaade ngaran nde yim6e mbiyata: «Rew6e rimar6e e deedi ñi caawaali abada e endi ñi muyninaali, mbelii hoore!» ³⁰ Nden, yim6e mbiyan baamle kaaye caama dow mum'en, mbiya tule cudda ñum'en. ³¹ Sabi so 6e ngadii nii gila cabal ngal keccal, hono laatotoo so ngal yoorii?

³² Be na6idi e Iisaa yim6e ñidon yanoo6e. Been duu yo waretee6e. ³³ Nde 6e njottinoo nokku biyeteedo Laalagal Hoore ndee, 6e tonti mo e leggal bardugal, kanko e yanoo6e ñidon 6ee, gooto ñaamo makko, god6o oo nano makko. ³⁴ O wii:

—Baaba, yaafa 6e sabi 6e anndaa ko 6e ngadata.

Nii 6e pecciri kaddule makko urwa. ³⁵ Yim6e ndarii ñon ana yeewa. Hooree6e 6ee duu ndarii ana njaayra mo, ana mbiya:

—O biltii wo66e, o bilta hoore makko so o Almasiihu, Cu6aado Laamdo oo!

³⁶ Sordaasi'en bee duu njaayri mo, ngaddani mo biineegiri, ³⁷ ana mbiya:

—So aan woni kaananke Yahuudiyankoo6e oo, biltu hoore maa!

³⁸ Tawi ana winndii e tiimde hoore makko: OO YO KAAANANKE YAHUUDIYANKOO6E.

³⁹ Gooto e yanoobe didon tontidaa6e e makko bee ana niŋa mo, ana wiya:

—Wanaa aan woni Almasiihu naa? Biltu hoore maa, mbiltaa min minen duu!

⁴⁰ Kaa goddo oo jahii e oo too, wii:

—A hulataa Laamdo naa? Aan e makko fuu, on potu jukkungo. ⁴¹ Enen, en ke6ii ko kaandu-den, jukkeede men yo goonga jaati, sabi ko ngollu-den tan njobete-den. Kaa kanko, o wadaali fay huunde ko dagaaki.

⁴² Caggal dum, o wii:

—Iisaa, miccito-daa kam so a laatitike kaananke.

⁴³ Iisaa wii mo:

—Mido haalane goonga: hannde jaati a wondoyan e am ley alijenne.

Haala maayde Iisaa

⁴⁴ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide, ⁴⁵ naange ni66i, heedoode falinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii, laatii taye didi. ⁴⁶ Iisaa wulli wullaango manngo, wii:

—Baaba, mi tummbii yonki am kii e junngo maa.

O haali dūm tan, o dāli aduna. ⁴⁷ Nde hooreejo sordaasi'en oo yii ko waɗi koo ndee, yetti Laamdo, wii:

—So goonga nii, oo neddo yo poocciido!

⁴⁸ Jamaa garnoodo yeewde oo fuu, nde yiinoo ko waɗi koo ndee, wirfitii terde mum ana mbaati.

⁴⁹ Kaa annduɓe mo ɓee fuu, ndarii to toowti ana yeewa. Rewɓe jokkunooɓe e makko gila leydi Galili ɓee ana e maɓɓe.

No tew Iisaa waɗiraa e yanaande

⁵⁰⁻⁵¹ Gorko gooto ana jeyaa e waalde Saahiiɓe ndee, ana wiyee Yuusufu. Omo iwa Arimatiya, ngootiri e geelle leydi Yahuudiya. O gorko moyyo, poocciido, omo doomunoo ɓanngugol Laamu Laamdo oo. O tawdaaka e waalde Saahiiɓe ndee haala e golle. ⁵² O yehi to Pilaatu, o ndaardi dūm tew Iisaa, ⁵³ o jippini dūm leggal bardugal ngal, o fiili dūm e kasanke, o watti dūm e yanaande asaande ley haayre, do fay gooto meedaali watteede. ⁵⁴ Dum hawri e ɗannde lanndinal tawi ɗalaande fowteteende ɓadike fuddude.

⁵⁵ Rewɓe wondunooɓe e Iisaa gila Galili ɓee njokki e Yuusufu, njii yanaande ndee e no o watairaa ley mayre, ⁵⁶ kooti, moyyinoyi nebameeji uurooji.

Caggal dūm, ɓe powti ɗalaande fowteteende no yamiroore ndee wiiri nii.

24

No Iisaa immintiniraa

¹ Beetee law ɗannde alan, ɓe pahi to yanaande too, tawi ɓe naborii nebameeji uurooji di ɓe moyyinnoo dii. ² Be tawi haayre ndee tallitaama,

ittaama e damal yanaande ndee, ³ kaa nde 6e naatunoo ndee, 6e tawaali ton tew Iisaa, Moobbo oo. ⁴ E ley no hakkille ma66e jirkitorii nii, wor6e d̄idon ndarii yeeso ma66e, ana 6oornii kaddule jalbooje. ⁵ Nii kulol nanngi 6e, 6e tuggi tiide ma66e e leydi. Oon wakkati wor6e 6ee mbii 6e:

—Ko saabii so odon tewta guurdo hakkunde maay6e? ⁶ O walaa doo, o immitike. Miccitee ko o haalannoo on leydi Galili koo ⁷ nde o wii: «Ana tilsi Bii Neddo oo wadee e juude luuttoo6e, tontee e leggal bardugal, immitoo nannde tata6ere.»

⁸ Nii 6e micciti haala Iisaa kaa. ⁹ Be iwi to yanaande too, 6e mbirfitii 6e kaalanoyi dum sappo e go'o 6ee e wobbe 6ee fuu. ¹⁰ Been rew6e ngoni: Mariyama mo Magdala e Yowanna e Mariyama inna Yaakuuba. Kam6e e rew6e wonduno6e e ma66e 6ee kaalani dum nelaa6e 6ee. ¹¹ Nelaabe 6ee njogorii haala ma66e kaa yo meere, calii goondinde 6e, ¹² kaa Piyeer immii, dogani yanaande ndee. Nde o yuurninoo ndee, kasanke oo tan o yii. Caggal dum, o hooti galle ma66e, o bemmbaado saabe ko wadi koo.

No Iisaa banngirani taalibaabe mum didon dow laawol Emmayus

¹³ E oon jalooma jaati, didon e taalibaabe 6ee nanngi laawol wuro wiyeteengo Emmayus. Hakkunde ngoon wuro e Urusaliima ana waara e kilooji sappo e go'o. ¹⁴ E6e ngaajodoo ko wadi koo fuu. ¹⁵ E ley gaajaate ma66e dee e6e ndokkondira hakkillaaaji, nii Iisaa e hoore mum hewtii 6e, waddi e ma66e jaadal. ¹⁶ Kaa heedoode wadaa e gite ma66e pati 6e anndita mo. ¹⁷ O wii 6e:

—Kodum ngaajoto-don e laawol mon ngol?

Non 6e ndarii, terde ma66e mbaati. ¹⁸ Gooto e ma66e biyeteedo Kiliyopas jaabii mo, wii:

—Aan tan gooto woni kodo ley Urusaliima mo anndaa ko wadi e ley jalaade dee koo naa?

¹⁹ O wii 6e:

—Kodum?

Be mbii mo:

—Ko wadi e Iisaa Nasaraatunke oo koo. O annabaajo, jom baawde ley haala makko e golle makko yeeso Laamdo e yim6e fuu. ²⁰ Kaa hooree6e yottinoobe sadaka e maw6e men ngadi mo e juude laamu yalla omo jukkee jukkungo maayde, tonti mo e leggal bardugal. ²¹ Miden njikkunoo kanko soottitotoo Israa'iila. Hannde woni jalooma tata6o ko dum wadi. ²² Kasen, yoga e rew6e amen kaaynii min. Be njehi to yanaande too beetee law, ²³ 6e tawaali ton tew makko, 6e ngarti, 6e mbii malaa'ika'en 6annganii 6e, mbii omo wuuri. ²⁴ Caggal dum, yoga e wondii6e amen njaabe to yanaande too 6ee, tawri no rew6e 6ee mbiiri nii, kaa kanko e hoore makko, 6e njiyaali mo.

²⁵ Oon wakkati Iisaa wii 6e:

—Hey onon famar6e hakkille! Booyii on ngoondinaali haala annabaabe! ²⁶ Wanaa ana tilsi Almasiihu torree, naata e teddungal mum naa?

²⁷ Nden o fammini 6e ko Binndi dii fuu kaali haala makko, gila e Tawreeta Muusaa faa e dewte annabaabe 6ee.

²⁸ Nde 6e paandii wuro ngo 6e immanii ngoo ndee, Iisaa wadi hono o anniyiido bettaade nii.

²⁹ Nii 6e jaagii mo, 6e mbii:

—Heddoda e amen, sabi hiirii, jemma warii.

O jokki e maɓɓe, o jippanii ɓe. ³⁰ Nde ɓe njoodinoo eɓe ɓaama ndee, o ɓami buuru, o yetti Laamɗo, o helti buuru oo, o hokki ɓe. ³¹ Non gite maɓɓe peerti, ɓe annditi mo. Don e don o iwi e gite maɓɓe. ³² Gooto fuu darii ana wiya godɗo:

—Nde o haaldata e men e laawol ngol omo fammina en Binndi ɗii ndee, wanaa ɓerde men ɓuuɓii naa?

³³ Don e don, ɓe immii ɓe mbirfitii Urusaliima, ɓe tawtoyi ton sappo e go'o ɓee e wondiibe mum'en ana kawriti. ³⁴ Been mbii:

—Goonga, Kalfaado men Iisaa wuurtii, o ɓannganii Simon.

³⁵ Didon ɓee duu njantanii ɓe ko wadunoo e laawol mum'en, e no annditiri mo nde o helti buuru ndee.

No Iisaa ɓanngirani taalibaabe mum sappo e go'o ɓee

³⁶ Be tilaaki haalde, faa Iisaa e hoore mum darii hakkunde maɓɓe, wii ɓe:

—Onon e jam!

³⁷ Be kuli, ɓe demyii, ɓe miili ko ɓe njii koo yo mbeelu. ³⁸ Non o wii ɓe:

—Ko hulɓini on? Ko saabii so oɗon miila ɗii miilooji e ɓerde mon? ³⁹ Yeewee juude am e koyɗe am, dum miin jaati. Memee kam, yeewon. Sabi mbeelu walaa tew, walaa gi'e no am nii.

⁴⁰ Nde o haalata dum ndee, o holli ɓe juude makko e koyɗe makko. ⁴¹ Nde wonnoo ɓe ndonkii goondinde saabe seyo e kaayɗe, o wii ɓe:

—Oɗon njogii doo ko ɓaametee naa?

⁴² Be ngaddani mo tayre liingu cahaado, ⁴³ o nanngi nde, o ɓaami yeeso maɓɓe.

⁴⁴ Caggal d̄um, o wii 6e:

—Ko Tawreeta Muusaa e dewte annabaa6e e Jabuura cappii e am koo fuu, ana tilsi d̄um goonda. Dum jaati woni ko kaalannoo-mi on nde ngondunoo-mi e mon ndee.

⁴⁵ Oon wakkati, o udditi hakillaaji ma66e, yalla e6e paama Binndi d̄ii. ⁴⁶ O wii 6e:

—Ana winndii Almasiihu oo torrete faa maaya, immitoto hakkunde maay6e jalooma tata6o.

⁴⁷ Ana winndii kasen: saabe makko leɲi d̄ii fuu ooynante faa tuuba, ke6a yaafaamuya luutti. Dum ana fud̄da gila Urusaliima. ⁴⁸ Onon ngoni seettotoo6e kulle dee! ⁴⁹ Miin, mi neldan on ko Baabiraado am fodi koo fuu. Kaa keddee e ngalluure ndee, faa nde baawde gonde dow dee njippii e mon fuu.

No Iisaa ɲabbiniraa dow kammu

⁵⁰ Iisaa na6i 6e faa hedde Baytaniya, hunci juude, duwanii 6e. ⁵¹ Do o duwantoo 6e doo, o seerti e ma66e, o ɲabbinaa dow kammu. ⁵² Be cujidani mo, caggal d̄um, 6e mbirfodii Urusaliima e seyo manngo. ⁵³ Wakkati fuu e6e tawee ley Suudu Dewal Mawndu nduu, e6e njetta Laamdo.

Aadi keyri: linjiila iisaa almasiihu New Testament in Fulfulde, Maasina

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maasina Fulfulde (Fulfulde, Maasina)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Fulfulde, Maasina

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

680239a9-8aa6-5bc3-b42f-dc560bee09b8